

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Azərbaycanda
uşağın cinsini
qabaqcadan
təyin etməyə
izn
verilməyəcək -
layihə

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 dekabr 2017-ci il Bazar ertəsi № 271 (6884) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Gürcüstan hökumətindən
Azərbaycana qarşı xəyanət kimi qərar**

Ekspert: "Heç kim
təminat verə bilməz
ki, həmin dəhlizdən
Ermenistana silah
daşınmayacaq..."

yazısı səh.9-də

**İlin əsas iqtisadi yekunu: BTQ,
yeni neft kontraktı və manat...**

yazısı səh.10-də

**"Zərrab işi" bu həftə yekunlaşır:
qərar siyasi olacaq, yoxsa ədalətli...**

yazısı səh.12-də

**Müharibə riski sülh şansına qarşı -
gələn ilin təhlükəli gözləntisi**

yazısı səh.13-də

**Müxalifət partiyaları maddi
xərclərini necə qarşılıyır?**

yazısı səh.3-də

**Yaponiyada insan əti satan leqal
restoran açıldı - inanılmaz olay**

yazısı səh.2-də

Moldova prezidenti:

**"Qarabağ probleminin həlli Dnestryanı
münaqişənin həllindən çətindir"**

yazısı səh.13-də

**Maşında yad arvadına baxdığı üçün
öldürülən sürücünün hekayəti**

yazısı səh.14-də

Ekspert:

**"Trampın Qüds qərarına ondan
sonrakı ABŞ prezidenti veto qoyacaq"**

yazısı səh.12-də

**Xalq artistinin qızı erməni ilə iş
birliyindən imtina edib?**

yazısı səh.11-də

**Psixoloqdan da, həkimdən də artıq bir
peşə - həyat mühəndisləri...**

yazısı səh.15-də

Bakı üçün kritik il, çətin seçim

"SOYUQ MÜHARİBƏ" QAPIDA:

"AZƏRBAYCANIN BİRCƏ YOLU QALIR, O DA..."

ABŞ-Rusiya qarşıdurmasının gələn il pik həddə çatacağına anonsu verildi; 2018-ci ildə Dağlıq Qarabağ problemi global güclərin xarici siyasət maraqlarının periferiyasına sürüşəcək - iddia...

yazısı səh.8-də

İstintaqçılar Fazil Məmmədovun ölkədən çıxardığı 1 milyardın izinə düşüb - cinayət dosyesi

Sabiq nazirin pullarını dövr etdirən dostu Fəxrəddin Qəmbərov yoxa çıxıb; onun ofşor zonalarda qurduğu şirkətlərin qara işləri beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında da yer alır...

yazısı səh.4-də

**Araz Əlizadənin
"türk
söhbəti" nə sərt
cavablar**

yazısı səh.6-də

**Etimad Əsədov:
"Əlil
olmasaydım,
taleyim daha
dəhşətli olardı"**

yazısı səh.5-də

**Mələhət İbrahimqızı:
"Azərbaycanda
bir şey çatmır:
ictimai qınaq"**

yazısı səh.7-də

25 dekabr 2017

Təhsil Nazirliyinin səlahiyyəti artırılıb

Təhsil Nazirliyinin səlahiyyəti artırılıb. APA-nın məlumatına görə, Nazirlər Kabineti bununla bağlı "Ümumtəhsil məktəbinin Nümunəvi Nizamnaməsi", "Bakalavriat təhsilinin məzmunu və təşkili Qaydaları", Ali təhsil müəssisələrinin Nümunəvi Nizamnaməsi və "Orta ixtisas təhsili pilləsinin dövlət standartı və proqramı"nda dəyişiklik edib.

İndiyə qədər ümumtəhsil məktəbində təhsilverənlərin və təhsilalanların attestasiyasının, o cümlədən yekun attestasiyasının aparılması qaydaları Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilibsə, bundan sonra ümumtəhsil məktəbində təhsilverənlərin attestasiyasının, təhsilalanların yekun qiymətləndirilməsinin (attestasiyasının) aparılması qaydaları Nazirlər Kabineti, təhsilalanların digər hallar üzrə attestasiyasının aparılması qaydası isə Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəyyən ediləcək. Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat pilləsinə yekun attestasiyanın təşkili və keçirilməsi qaydaları da artıq Nazirlər Kabineti deyil, Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəyyən ediləcək. İmtahan sessiyalarının təşkili, tələbələrin biliyinin cari və aralıq qiymətləndirilməsi, dövlət attestasiyasının keçirilməsi qaydaları səlahiyyətləri çərçivəsində artıq məhz Təhsil Nazirliyi tərəfindən və təhsil müəssisələrinin nizamnamələri ilə müəyyən ediləcək.

Bu günədək orta ixtisas təhsili pilləsində tələbələrin biliyinin attestasiyasının, o cümlədən yekun attestasiyasının aparılması qaydaları Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilərsə, bundan sonra ümumi təhsil pilləsində təhsilalanların yekun qiymətləndirilməsinin (attestasiyasının) aparılması qaydaları Nazirlər Kabineti, təhsilalanların attestasiyasının aparılması qaydası isə Təhsil Nazirliyi tərəfindən müəyyən ediləcək.

Qeyd edək ki, Nazirlər Kabineti "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 5 sentyabr tarixli 156 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan prezidentinin 2017-ci il 10 oktyabr tarixli fərmanının icrasını təmin etmək məqsədi ilə bu qərarlara dəyişiklik edib.

Sosial evlərin sakinlərə təqdim olunacağı vaxt açıqlandı

Ötən il dekabrın 24-də prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə təməlqoyma mərasimi keçirilən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyinin birinci layihəsi olan Yasamal Yaşayış

Kompleksinin tikintisi davam etdirilir.

APA-nın məlumatına görə, MİDA-nın direktoru Samir Nuriyev bildirib ki, 1843 ailəni mənzillə təmin edə biləcək bu yaşayış kompleksinin 29 çoxmənzilli binasının hər birinin müxtəlif icra mərhələlərində olan tikintisi, həmçinin ərazinin müvafiq mühəndis-kommunikasiya sistemi ilə təchiz edilməsi işləri paralel həyata keçirilir.

Kompleksin ilk 12 yaşayış binasının və 960 şagird yerlik ümumtəhsil məktəbi binasının tikinti-quraşdırma işləri artıq başa çatdırılıb. Növbəti ilin yay aylarında kompleksin ilk mənzillərinin gələcək sakinlərinə təqdim olunması planlaşdırılır. Ümumilikdə isə kompleks 2019-cu ildə tam təhvil verilecək.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Makedoniya prezidenti Azərbaycana gələcək

Makedoniya prezidenti Gyorge İvanov Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi doğum günü münasibəti ilə təbrik edib. APA-nın məlumatına görə, Makedoniya prezidenti Azərbaycan prezidentinə beynəlxalq aləmdə xüsusi yeri olan, siyasi və hökumətlər səviyyəsində qərarların qəbul edilməsində uzunmüddətli tərəfdaş olan Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzin fəaliyyətinə görə öz ehtiramını bildirib.

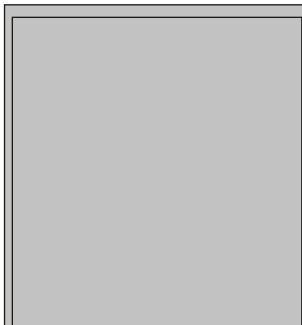
G.İvanov bunu nəzərə alaraq, 2018-ci il martın 15-dən 17-dək Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində Şərqi Avropa, Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqazda ən mötəbər forumlardan biri hesab edilən VI Qlobal Bakı Forumunda iştirakla bağlı Azərbaycan prezidentinin də-

Gyorge İvanov

vətini məmnunluqla qəbul etdiyini qeyd edib: "Sizə doğum gününüz münasibətilə ən səmimi təbriklərimi çatdırmaqdan biri hesab edilən VI Qlobal Bakı Forumunda iştirakla bağlı Azərbaycan prezidentinin də-

cansağlığı, xoşbəxtlik və həyatınızın bütün sahələrində Sizə və əzizlərinizə yüksək nailiyyətlər arzu edirəm. Cənab Prezident, ən dərin ehtiramımı qəbul etməyinizi xahiş edirəm".

Putinin daha bir rəqibi bəlli oldu

Rusiya kommunistlərinin prezident seçkilərində namizədi məlum olub. APA-nın TASS agentliyinə istinadən verdiyi məlumata görə, Rusiya Kommunistləri Partiyasının keçirilən qurultayının yekunlarına əsasən partiyanın lideri Maksim Suraykin 2018-ci ildə Rusiyada keçiriləcək prezident seçkilərində partiyanın namizədi olub.

Rusiya Kommunistləri Partiyası namizədlərinin qeydiyyatına alınması üçün ən azı 100 min imza toplamaq lazımdır.

Qeyd edək ki, Rusiyada prezident seçkiləri gələn il martın 18-də keçiriləcək. Bazar ertəsidən rəsmən seçki kampaniyası başlayıb. İndiyə qədər M. Suraykinlə bərabər Rusiyanın hazırkı prezidenti Vladimir Putin, Liberal Demokrat Partiyasının sədri Vladimir Jirinovski, Lenin adına sovxozun direktoru Pavel Qrudinin, teleaparıcı Kseniya Sobçak, "Yabloko" partiyasının lideri Qriqoriy Yavlinskiy, İnkişaf Partiyasının sədri Boris Titov, politoloq, Sosial Texnologiyalar Mərkəzinin rəhbəri Andrey Boqdanov, "Qadın Dialoqu" Partiyasının sədri Yelena Semerikova, biznesmen Sergey Polonskiy, müğənni və hüquq müdafiəçisi Yekaterina Qordon seçkilərdə iştirak etmək niyyətlərini açıqlayıblar.

300-dək azərbaycanlıya gürcü dili öyrədildi

Gürcüstanda bir qrup azərbaycanlı dövlət dilinin ödənişsiz öyrənilməsi üzrə kursu başa vurub. APA-nın məlumatına əsasən, kursu bitirmiş Sadaxlı və Yormuğanlı kəndlərindən olan 36 azərbaycanlı vətəndaşa sertifikatlar təqdim olunub.

Gürcüstanın ədliyyə naziri Tea Tsulukianinin təşəbbüsü ilə Ədliyyə Treyning Mərkəzi 2015-ci ildən etibarən milli azlıqlar üçün dövlət dili üzrə ödənişsiz kurslar təşkil edir. Kursların keçirilməsində məqsəd qeyri-gürcü vətəndaşların inteqrasiyasına kömək etmək, onların dövlət xidmətlərindən istifadəsinin inkişaf etdirilməsi və işlə təmin olunmasına dəstək verməkdir. Kurslardan 17-66 yaş arasında olan vətəndaşlar yararlına bilirlər.

2015-ci ildən bu vaxta qədər Sadaxlı, Yormuğanlı, Sartiçala və digər kəndlərdən olan 256 azərbaycanlı bu kurslarda iştirak edib.

Yaponiyada insan əti satan restoran açıldı - inanılmaz ilk

Yaponiyanın paytaxtı Tokio şəhərində tam qanuni əsaslarla fəaliyyət göstərən və müştərilərinə insan ətidən hazırlanmış yeməklər təklif edən restoran açılıb. Virtualaz.org yerli mənbələrə istinadən xəbər verir ki, restoranın adı da fəaliyyətinə müvafiqdir - "Yeməli qardaş".

Bildirilir ki, buradakı yeməklərin qiyməti 100 avrodan 1000 avroya qədər dəyişir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Yaponiya hökuməti hələ 2014-cü ildə kannibalizmi leqal elan edib. Bu ölkənin istənilən sakini dünyasını dəyişərkən cəsədini hər hansı restorana vəsiyyət edə bilər. Bunun müqabilində onun ailəsinə 35 min avro ödənilir.

Bu gün Bakıda 12° isti olacaq

Ölkə ərazisində dekabrın 25-nə gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında bəzi yerlərdə duman, çiskin gözlənilir. Hava gündüz dəyişkən buludlu olacaq, əsasən yağmursuz keçəcək. Mülayim şimal-qərb küləyi gündüz cənub küləyi ilə əvəzlənəcək. Havanın temperaturu gecə 5-7° isti, gündüz 9-12° isti olacaq.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında bəzi yerlərdə yağış, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı, səhər və gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə duman olacaq, qərb küləyi əsəcək. Temperaturun gecə 1-6° isti, dağlıq ərazilərdə 3-8° şaxta, gündüz 9-14° isti olacağı gözlənilir.

Yuxarı Qarabağ: Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd, Qubadlı, Zəngilan, Ləçin, Kəlbəcər, həmçinin Daşkəsən-Gədəbəy rayonlarında hava arabil yağıntılı olacaq, qar yağacaq, gündüz əsasən yağmursuz keçəcək. Ayrı-ayrı yerlərdə duman olacaq, qərb küləyi arabil güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 0-5° isti, gündüz 6-11° isti olacaq.

Qazax, Gəncə, Goranboy, Tərtər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarında hava əsasən yağmursuz keçəcək, lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə duman, çiskin olacaq, qərb küləyi arabil güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 1-6° isti, gündüz 9-13° isti olacağı gözlənilir.

Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Ağsu, Şamaxı, Siyəzən, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında hava arabil yağıntılı olacaq, dağlıq ərazilərdə qar yağacaq, gündüz əsasən yağmursuz keçəcək. Ayrı-ayrı yerlərdə duman olacaq, qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 0-5° isti, gündüz 7-12° isti, dağlarda gecə 3° şaxtadan 2-dək isti, gündüz 2-7° isti olacaq.

Mərkəzi-Aran: Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Beyləqan, Sabirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında bəzi yerlərdə yağış yağacaq, səhər və gündüz əsasən yağmursuz keçəcək. Ayrı-ayrı yerlərdə duman olacaq, qərb küləyi arabil güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 3-7° isti, gündüz 9-13° isti olacağı gözlənilir.

Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara rayonlarında bəzi yerlərdə yağış yağacaq, gündüz əsasən yağmursuz keçəcək. Dağlarda duman olacaq, şimal-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 5-7° isti, gündüz 9-12° isti, dağlarda gecə 2-7° isti, gündüz 7-11° isti olacaq.

Azərbaycanda müxalif siyasi partiyaların fəaliyyəti bir o qədər də hiss olunmasa da açıqlamalarına görə, onlar hər həftə toplanıb, ölkədə və xaricdə baş verənləri müzakirə edirlər. Ölkədə fəaliyyət göstərən siyasi partiyaların sayı əslində heç də az deyil. Lakin onlardan çox az bir qisminin qərarqahları, insan resursu var. Bəs siyasi partiyalar öz maddi ehtiyaclarını necə qarşılayırlar?

Öncə qeyd edək ki, ötən sayımızda MMP sədri Hafiz Hacıyev "Yeni Müsavat"a müsahibəsində bildirdi ki, partiyasını saxlamaqda çətinlik çəkir. O vurğulayıb ki, maddi çətinliklər səbəbindən artıq gecələr maşın yuyub, pul qazanmağı belə düşünür. Sözlərinə görə, qazandığı bu pulla partiyasının qərarqahında kommunal xərcləri ödəyəcək.

ADP sədri Sərdar Cəlalov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, partiya fəaliyyətlərini həddindən artıq məhdudlaşdırıblar: "Ona görə də qeyri-adi xərclərimiz yoxdur ki, onları da qarşılayaq. Gördüyünüz kimi, ADP kifayət qədər passiv bir fəaliyyət göstərir. Onun da yeganə səbəbi bizim maliyyə imkanlarımızın olmamasıdır. Hökumət bizi maliyyə blokadasına alıb. Heç bir iqtisadi fəaliyyətlə məşğul ola bilmərik, heç kim bizə ianə verməyib, başqa dövlətlərdən də yardım almağımız qadağandır. Biləndə ki, kimsə bizim üzvümüzdür, işdən çıxarırlar. Nəticədə heç bir maliyyə imkanlarımız yoxdur".

VİP sədri Əli Əliyev söylədi ki, onlar da heç bir yerdən maliyyələşməyiblər: "Azsayılı partiyalardanıq ki, nə hakimiyyətin açıq, gizli mənbələrindən maliyyələşirik, nə də xarici qüvvələrin maliyyəsinə ehtiyac görürük. Ancaq partiya üzvlərinin, biznesdə olan nümayəndələrimizin hesabına maddi ehtiyaclarımızı ödəyirik. Ümumilikdə

Müxalifət partiyaları maddi xərclərini necə qarşılayır?

Partiya rəsmiləri durumun Azərbaycan reallığına uyğun olduğunu deyirlər...

isə deyim ki, ölkədə fəaliyyət göstərən siyasi partiyaların maddi vəziyyətləri çox ağırdır. Ya hakimiyyət bəzi partiyaları özündən asılı hala gətirmək üçün maliyyə ayırır, ya da xaricdən maliyyə alanları da dərhal cəzalandırırlar. Ancaq "sözəbəxan", adı müxalifət olub, özü hakimiyyətin siyasətini dəstəkləyən partiyalar hökumətin mənbələrindən maliyyələşirlər. Hakimiyyətdən asılı olmayaraq müstəqil müxalifət qüvvələrinin isə maddi vəziyyəti gərgindir".

AG Partiyasının lideri Tural Abbaslı bildirdi ki, bu gün partiyalar siyasi fəaliyyətdən daha çox maddi-texniki baza haqqında düşünməyə məcburdurlar: "Buna da səbəb hakimiyyətdir. Çünki "Siyasi Partiyalar haqqında" Qanuna görə ancaq parlamentdə təmsil olunan partiyalar büdcədən maliyyələşirlər. Hansı ki, bu da siyasi partiyalar institutunun zəiflə-

məsinə və sistem olaraq aradan qaldırılmasına xidmət edir. Azərbaycanda 54-ə yaxın qeydiyyatdan keçmiş partiya var. Təbii rəqabət olsaydı, bu partiyalardan hərəsi öz gücünə layiq yeri tutardı. Maliyyələşmə də dövlət tərəfindən olunardı. Təəssüf ki, bu gün belə deyil. Hakimiyyətin özü də bəzən ittiham edir ki, siyasi təşkilatlar düşmən dövlətlərə işləyirlər. Bunların qarşısının alınmasının ən gözəl yolu partiyaların dövlət tərəfindən maliyyələşməsidir. Dövlət isə bunu etmir və partiyalar kənardan maliyyə mənbəyi axtarırlar. Maliyyəni verən isə partiyaların siyasi yönünü müəyyənləşdirir. Bu da dövlətimiz üçün təhlükədir. Düşünürük ki, biz minimum maliyyələrlə böyük siyasi addımlar atıb, kampaniyalar təşkil edə bilərik. Bizim üzvlərimiz partiyamıza üzvlük haqqı ödəyirlər. Bununla da çox şey etmək olmur. Ancaq yenə də üzvlərimiz

zın fədakarlıqları nəticəsində nələrsə edə bilərik. Qanunla qadağan olunmuş mənbələrdən maliyyələşməyə, belə də fikrimiz yoxdur. Məncə, Hafiz bəy məsələni gündəmə gətirmək üçün dramatikləşdirib. Dramatikləşdirsə belə, burada ciddi və həqiqi nüanslar var. Ona görə də hakimiyyət bu məsələdə diqqət ayırsa daha yaxşı olar".

KXCP sədrinin müavini Xəzər Teyyublu da bildirdi ki, maddi vəziyyətləri yaxşı deyil: "Elə bir vəziyyətdir ki, bu gün siyasi təşkilatların üzvləri böyük qəhrəmanlıq nümayiş etdirirlər. Onlar həm mübarizə aparırlar, həm də ailələrinin maddi ehtiyaclarını qarşılamağa çalışırlar. Ona görə də vəziyyət çox ağırdır. Nəticədə üzvlərimizdən ianə, üzvlük haqqı da toplaya bilmirik. Çünki işsizlikdir, vəziyyət ağırdır, xərclərimizi qarşılaya bilmirik".

Əli RAİS
"Yeni Müsavat"

Enerji ilə bağlı yeni agentliyin işi nə olacaq?

Ekspert: "2018-ci ildən görəcəyik ki..."

Dekabrın 22-də Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin tabeliyində Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyinin yaradılması haqqında" Fərman imzalayıb. Fərmana əsasən, Energetika Nazirliyinin Dövlət Enerji Nəzarəti İdarəsinin və Dövlət Qaz Nəzarəti İdarəsinin əsasında nazirliyin tabeliyində publik hüquqi şəxs statuslu Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyi yaradılıb.

Qeyd olunur ki, agentlik Azərbaycanda elektrik və istilik enerjisi, habelə qaz təchizatı sahələrində istehsalçılar, ötürücülər, paylayıcılar, təchizatçılar və istehlakçılar arasında münasibətlərin tənzimlənməsini, müəssisələrin fəaliyyətinin təhlilini, restrukturizasiya tədbirləri ilə bağlı təkliflər verilməsini, investisiyaların cəlb edilməsi üçün stimullaşdırıcı mexanizmlər hazırlanmasını, mühəndis-kommunikasiya təminatı sistemlərinə və xidmətlərin keyfiyyətinə dair tələblərə əməl edilməsinə nəzarətin təşkilini həyata keçirəcək.

Agentlik öz fəaliyyətində müterəqqi korporativ idarəetmə standartlarını tətbiq edəcək və İdarə Heyəti tərəfindən idarə olunacaq. İdarə Heyəti agentliyə rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirəcək. İdarə Heyətinin tərkibi üç nəfərdən - energetika naziri tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən sədr və onun iki müavindən - ibarət olacaq.

Deputat Vahid Əhmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hazırda qaz və elektrik enerjisi ilə əlaqədar müəyyən problemlər var: "Həm strateji obyektlərdə, həm də ödəmələrlə bağlı müəyyən problemlər mövcuddur. Eyni zamanda itkilər də həddindən artıq çoxdur. Görünür agentlik də bunları tənzimləmək üçün yaradılıb və belə bir ehtiyac olub. Əsas da burada qeyd etdiyim kimi itkilər önəmli məsələdir. Çünki həqiqətən də itkilər çox böyükdür və onların qarşısı alınmalıdır".

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şaban isə "Yeni Müsavat"a söylədi ki, burada məsələnin ödəmələrlə əlaqəsi yoxdur: "Çünki enerji agentliyi hər hansı bir ödəmələrin yığımının artırılmasına nəzarət funksiyasını yerinə yetirir. Fərmanla diqqət yetirsək görərik ki, agentliyin yaradılmasında əsas məqsəd başqadır. Burada çox maraqlı bir məqam var. Belə ki, əvvəllər qazın və elektrik enerjisinin qiymətinin artırılması faktiki olaraq "Azəriqaz"ın və "AzərEnerji"nin Tarif Şurasına müraciətləri əsasında həyata keçirilirdi. Bundan sonra isə Tarif Şurası, hökumətin müvafiq nazirliklərinin təmsil olunduğu qurum olaraq buna baxıb və axşam elan edirdi ki, filan tarixdə elektrik və ya qazın qiyməti artırılacaq. Ən böyük problem də ondan ibarət idi ki, Tarif Şurasının indiyə qədər artırdığı qiymətlərlə hökumət, cəmiyyəti inandıra bilmirdi. Məsələ də bunda idi. Orada qeyd olunub ki, qiymət siyasətinin formalaşdırılmasında məhz Energetika Nazirliyi və onun yeni yaradılan qurumu əsas funksiyaları yerinə yetirəcək. Yeni Tarif Şurası qarşısında tənzimləyici orqan faktiki olaraq agentlik olacaq. Bütün məsələləri həyata keçirib, onu cəmiyyət üçün açıqlayacaq. Bildirəcək ki, burada qiymət artımı filan səbəbdən labüddür. Daha sonra isə Tarif Şurasında bu məsələnin qaldırılmasını gündəmə gətirəcək. Digər bir tərəfdən isə bu agentliyin yaradılması Energetika Nazirliyinin enerji siyasətini tənzimləyən və hökumətin enerji siyasətini həyata keçirən qurum kimi gündəmə gəlməlidir. Nəticə olaraq 2018-ci ildən görəcəyik ki, Energetika Nazirliyi yavaş-yavaş hökumətdə özünün xüsusi çəkisini artırmağa başlayıb".

Əli RAİS
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın Neft Fondunun vəsaitlərinə təhlükə yoxdur, amma...

Vüqar Bayramov: "Xaricdə hansısa pulun tam sığortalandığını söyləmək də mümkün deyil"

"New York Mellon Bankı" (BKN) Qazaxıstan Milli Neft Fonduna məxsus 22,6 milyard dollarlıq sərəvəti dondurub. Bu barədə "Reuters" agentliyi məlumat yayıb. Məlumatda bildirilir ki, bu addım hökumətlə moldovalı investordan məhkəmə çekişməsi nəticəsində atılıb.

Moldovadan olan Anatoli Stati və onun şirkətləri Qazaxıstan hökumətinə qarşı bundan öncə də zərərli bağlı iddiaları udublar. Artıq neft gəlirlərindən formalaşan fondun 40 faizədək hissəsi dondurulub. Londonda yerləşən "Legal & General Investment Management" şirkətindən Simon Quijano-Evans olayı misli görünməmiş hadisə adlandırıldı: "Suveren fondun 40 faizi dondurulursa və buna çıxışınız yoxsa, bu, siyasətçilər üçün həyəcan zəngi olmalıdır. Nəzəri baxımdan, bu

fond dövlət institutudur və mərkəzi banklar və suveren sərəvət fondu bu barədə yenidən düşünməlidirlər, çünki indiyədək bu sərəvətlərin nisbətən toxunulmaz olduğu bildirilirdi".

Beləliklə, Qazaxıstanın Neft Fondu ilə bağlı qalmaqal bütün ölkələr üçün bir sual ortaya qo-

yur - Neft Fondu toxunulmazdır? Məlumdur ki, Azərbaycanın da Dövlət Neft Fondu var. Ölkəmizi də belə bir təhlükə gözləyirmi?

İqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "Bu cür olaylar olur. Məsələn, İrənin in-

qilabdan sonra xarici banklarda olan vəsaitlərini geri qaytarmaq mümkün olmadı. Liviyada da eyni cür problem yaşandı, burada daxili vəsaitləri geri qaytarmaq praktiki olaraq mümkün olmadı. Bu gün xaricdə olan hansısa bir pulun tam olaraq sığortalandığını və yaxud qorunduğunu söyləmək də mümkün deyil. Çünki çox fərqli səbəblərdən həmin vəsaitlərin geri qaytarılması ilə bağlı problemlər və çətinliklər olub. "Ərəb baharı"ndan sonra da bu cür hadisələr müşahidə olundu.

Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun vəsaitinə daha çox səhmlərdə tapmaq olur. Bunlar ABŞ və bütün Avropa Birliyində olan fondlardır. Eyni zamanda vəsaitlər menecerlər vasitəsi ilə yerləşdirilir və Azərbaycan Dövlət Neft fondu ilə menecerlər arasında bununla bağlı anlaşmalar var. Fondun vəsaitləri ilə bağlı təhlükə yoxdur. Ona görə ki, bu dövlət vəsaitidir. Digər ölkələrə nəzər salanda görürük ki, həmin fondlarda dövlətin deyil, şəxsi hesablarda olan vəsaitlərin geri qaytarılması ilə bağlı problemlər olub. Məsələn, "Ərəb baharı"ndan sonra

hakimiyyət dəyişikliyi baş verdi və şəxsi hesablarda olan vəsaitlərin geri qaytarılması ilə bağlı problemlər oldu. Amma dövlət vəsaitləri geri qaytarıldı. Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun xaricdə yerləşən vəsaitlərin taleyi ilə bağlı hər hansı bir narahatçılıq yoxdur. Çünki fond öz vəsaitlərini daha az riskli mən-

bələrdə saxlayır. Amma bütün hallarda fond öz vəsaitlərinin şaxələndirilməsini davam etdirməli və vəsaitlərin yalnız yığım vasitələri ilə deyil, həm də regional üzrə şaxələndirməlidir ki, məhz bu cür risklər tamamilə sığortalansın".

Xalidə GƏRAY
Musavat.com

Sabiq vergilər naziri Fazil Məmmədovun işdən çıxarılmasında "maliyyə xəyanəti" nə yol verməsi haqda olan xəbərlərin həqiqiliyinə dəlalət edən məlumatlar yayılmaqdadır. Ötən saylarımızdan birində yazmışdıq ki, iş adamlarından büdcəyə ödəmək adı ilə yığılan pulların əhəmiyyətli bir hissəsinin gizli yollarla xaricə çıxarıldığı. Söhbətin ölkədən çıxarılan 4.5 milyard manatdan getdiyi haqda iddialar vardı.

1 milyard dollar hara "axıdılıb"?

Gələn məlumatlara görə sahibkarlardan toplanan, hesab-kitabdən gizlədilən azı 1 milyard dolların kimlər vasitəsilə ölkədən çıxarılmasından söhbət gedir. İş üzrə qeyri-rəsmi araşdırmalarla yanaşı rəsmi də hərəkətilik var. Hətta cinayət işinin başlandığı və istintaqçıların "qara pulların" izinə düşdüyü də bildirilir. Ən azı 1 milyard dolların Fazil Məmmədovun yaxın ətrafı tərəfindən ofşor zonalarda yaradılan şirkətlərə ötürüldüyü və sonradan dünyanın bir çox yerlərində, o cümlədən Şərqi Avropa ölkələrində iri biznes layihələrinə, daşınmaz əmlakın alınmasına yatırıldığı haqda iddialar var. Azpolitika.info yazır ki, neftin qiyməti düşdükdən sonra bir çox digər strukturlar kimi, Vergilər Nazirliyinin də maliyyə fəaliyyətinin araşdırılmasına başlanılıb. Nazirliyin iş adamlarından toplanan pulların dəqiq hesablaması aparılıb. Araşdırma səbəb prezidentin iqtisadi islahatlar üzrə köməkçisi, vaxtilə vergilər nazirinin müavini işləmiş Natiq Əmirovun verdiyi bəzi məlumatlar olub. Üzə çıxan isə iş adamlarından yığılmış milyard dollardan artıq "cirkli pul"un ölkədən çıxarılaraq, ofşor zonalarda yaradılan şirkətlərə ötürüldüyü, coxgedişli kombinasiyalar vasitəsilə "yuyularaq" Avropada və dünyanın bir çox yerində biznesə yatırıldığı olub. Bundan sonra Fazil Məmmədov "maliyyə xəyanəti" nə yol verən məmur kimi işdən qovulmasına qərar verilib.

Yeni nazir 1 milyard dolları ölkəyə qaytara biləcəkmiz?

Sayt yazır ki, hazırda yeni nazir Mikayıl Cəbbarovun qarşısında qoyulan əsas vəzifələrdən biri də məhz Vergilər Nazirliyinin xətti ilə yığılaraq müxtəlif yollarla xaricə çıxarılmış bu pulların geri qaytarılmasının təminatıdır. Artıq fakt üzrə cinayət işinin başlanılması xəbəri də var. "Qara pul"ların ölkədən çıxarılmasında nazirliyin keçmiş əməkdaşları, Fazil Məmmədovun etibarlı kadrları olan Fəxrəddin Qəmbərovun və Qafar Qurbanovun adları hallanır. Uzun illər prokurorluq orqanlarında işləyən Fəxrəddin Qəmbərov Fazil Məmmədovun yaxın dostlarından biri kimi tanınıb. Məmmədov onu ən gəlirli vəzifələrdən birinə - Vergilər Nazirliyi Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departa-

menti rəisinin 1-ci müavini vəzifəsinə təyin edib. Ancaq idarəyə faktiki rəhbərliyi o həyata keçirib. Bununla paralel sabiq nazir Qərb bölgəsində olan biznesinin idarə edilməsini də ona etibar edib.

Fazil Məmmədovun "qara pullarını" Fəxrəddin Qəmbərov "yuyub"

F. Məmmədov bərkənd-boşdan çıxan dostuna 2005-ci ildə mandat alma-

başlayıb. İş adamlarından yığılan qeyri-rəsmi pulların əhəmiyyətli hissəsi xaricdəki böyük biznes layihələrinə yönəldilib. Bu zaman "cirkli pulların" ofşor şirkətlər vasitəsilə "yuyularaq" Avropada təmiz sərmayə kimi biznes layihələrinə yatırılmasına ehtiyac yaranıb. F. Məmmədov təbii ki, bu işi etimad göstərdiyi şəxslərə, o cümlədən F. Qəmbərova həvalə edib. Onu formal olaraq özünə müşavir təyin edərək xaricdəki biznes layihələ-

metal filizi və s. satışı üzrə biznesi var. Radionun məlumatına görə, Britaniya qaynaqları Fəxrəddin Qəmbərovun 2009-cu ilin yanvarında "FG Trade International Limited" şirkətini qurduğunu bəyan edir: "Bundan sonra şirkətin səhmləri əldən-ələ keçsə də, o, 2013-cü ilin iyununda yenidən həmin qurumun tam sahibinə çevrilir; əvvəlcə səhmlərin 100 faizi "Triangle Investments & Development LTD" şirkətinə ötürülür, bir il

"FG Trade International Limited" şirkətinin ticarəti Körfəz ölkələrində uzanır. Onun Qətər dövlətində "FG Capital LLC" törəmə şirkəti də var".

"MTN işi"ndən sonra Fəxrəddin Qəmbərov yoxa çıxıb

Göründüyü kimi, Fəxrəddin Qəmbərov xaricdə qurduğu şirkətlər və ötür-ötür oyunları vasitəsilə verginin iş adamlarından qeyri-rəsmi topladığı pulları dünyanın bir ucundan o biri ucuna səpələ-

da maliyyə vasitəçiliyi sahəsində çalışan "4 In" şirkətinin də rəhbəridir. Onun adı Monteneqronun Kumbor adasından tutmuş, Londonda dəyəri 100 milyonlarla dollar olan layihələri həyata keçirən şirkətlərin sahibi kimi hallanır.

Azərbaycanda verginin qeyri-rəsmi yığıldığı pullar hesabına xaricdə yaradılan cənnət-məkanlar...

Düzdür, Qafar Qurbanovun "maliyyə xəyanətinə" yol verdiyi və onunla bağlı cinayət işinin açılıb-açılmadığı barədə məlumat yoxdur. Ancaq o da "kiçik oyunçu" olmayıb. "Azadlıq radiosunun" araşdırmasına görə, Qafar Qurbanov 2008-ci ildən bəri Metin Güvener adlı şəxslə 50/50 prinsipi ilə qurduğu "Triangle Investments & Development Limited" şirkətlər qrupu vasitəsilə dünyanın müxtəlif ölkələrində 100 milyonlarla dollarlıq layihələr həyata keçirir. Kifayət qədər iri bir şirkət olan "Triangle Investments & Development Limited"-in törəmə qurumlarının Britaniya və Azərbaycanda, Baltikboyu respublikalarda və Balkanlarda, eləcə də bəzi MDB ölkələrində əmlak və biznes maraqlarının olduğu məlumdur. Onun tərkibində Britaniya, Türkiyədə, Belçikada, Litvada və sair ölkələrdə yaradılmış şirkətlər Azərbaycanda verginin qeyri-rəsmi yığıldığı pullar hesabına əmlaklar, biznes strukturları almaq, müxtəlif layihələr həyata keçirməklə məşğul olublar. Qrupun təkə Litvada 2 lüks otelinin olduğu bildirilir. Eyni zamanda Qrupa daxil "Triangle (Property) Limited" şirkətinin Türkiyənin İstanbul, Ankara və İzmir şəhərlərində, İngiltərənin paytaxtı Londonda, Fransada və hətta ABŞ-da müxtəlif daşınmaz əmlakdan ibarət portfelinin də olduğu məlumdur. Düzdür, sözügedən şirkətin səhmlərinin hamısı 2014-cü ilin aprelində Britaniya və Fransa arasındakı Guernsey offşor bölgəsində yaradılmış "Triangle Holdings Limited" şirkətinə satılıb. Ancaq Qrupun korporativ sayından məlum olub ki, qurucu və sahiblər yenə Qafar Qurbanov və Metin Güvenerdir. Yəni şübhə yoxdur ki, bu alqı-satqı da formal xarakter daşıyıb, hansısa əməliyyatların izini itirmək və ya yeni coxgedişli kombinasiyalar qurmaq məqsədilə həyata keçirilib.

Hansı ki, bu cür əməliyyatlar və coxgedişli kombinasiyalar nəticəsində ölkədən çıxarılan milyard dollardan artıq vəsait "yoxa çıxarılıb". Bu pullar iş adamlarının soyaraq, bəzən iş yerlərinin, biznes obyektlərinin bağlanması hesabına əldə edilib. Bu isə Fazil Məmmədovun və komandasının yalnız dövlətin milyard dollarlarla pulunu xaricə çıxarmaqla deyil, həm ölkədə işgüzar mühiti məhv etməklə, iş adamlarını didərgin salmaqla Azərbaycana böyük zərbə vurduğunu söyləməyə əsas verir.

□ E.HÜSEYNOV

Istintaqçılar Fazil Məmmədovun ölkədən çıxardığı 1 milyardın izinə düşüb - cinayət dosyesi

Sabiq nazirin pullarını dövr etdirən dostu Fəxrəddin Qəmbərov yoxa çıxıb; onun ofşor zonalarda qurduğu şirkətlərin qara işləri beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında da yer alır...

ğa da çalışıb. Ancaq Fəxrəddin Qəmbərov 103 sayılı Gəndəbəy seçki dairəsindən deputat seçilməyə yaxın olsa da, Konstitusiya Məhkəməsi onun namizəd olduğu dairə də daxil, 6 seçki dairəsinin nəticələrini ləğv edib. Bundan sonra Qərb bölgəsindən olan Qəmbərovu Məmmədovun bölgənin mərkəzi şəhərinin - Gəncenin İcra Hakimiyyətinin başçısı postuna gətirmək istəyib, ancaq buna da nail ola bilməyib. Ölkəyə neftdən böyük pullar daxil olduqdan sonra bir çox məmur kimi Fazil Məmmədov da xaricə "açılmağa"

rini reallaşdıracaq şirkətlərin başına gətirib. F. Qəmbərovun ölkədən çıxarılan "cirkli pul"ları hansı vasitələrlə "təmizləyərək" biznes layihələrinə yönəltdiyi, "it-bata" düşən 1 milyard dollardan artıq vəsaitin nə qədər hissəsinin onun üzərində olduğuna dair dəqiq bilgilərimiz yoxdur.

Ancaq ötən il "Azadlıq radiosu" nun yayımladığı araşdırmadan belə məlum olur ki, F. Qəmbərov "böyük oyunçu" olub. Onun kənd təsərrüfatı xammalı və mal-qaranın, toxuculuq xammalı və yarımfabrikatlarının, eləcə də yanacaq,

ötəndən sonra səhmlərin dördüdə biri Fəxrəddin Qəmbərova qaytarılır. 2011-ci ildə 50 faizlik səhm zərfi "Akasa Associates SA" şirkətinin mülkiyyətinə verilir, növbəti il "Triangle Investments & Development LTD" 25 faizlik hissə zərfini Fəxrəddin Qəmbərova qaytarır. Nəhayət, 2013-cü ildə ötür-ötür oyununu başa çatır - o şirkətdən "Akasa Associates SA" da çıxır. Hazırda Fəxrəddin Qəmbərov şirkətin tam sahibidir. Bu illər ərzində şirkətə litvalı xanım direktor - Lina Rimkute rəhbərlik etməkdədir. Hesabatlara görə,

yib. MTN-dəki təmizləmələrdən bir müddət sonra isə Fəxrəddin Qəmbərovun Bakı ilə əlaqələrini kəsərək, "yoxa çıxdığı" bildirilir. Hazırda Fəxrəddin Qəmbərova bağlı cinayət işinin açıldığı və axtarısa verildiyi də verilən məlumatlar sırasındadır.

Sabiq nazirin müxtəlif ölkələrdəki 100 milyonlarla dollarlıq layihələri!

Fazil Məmmədovun xaricdəki biznes layihələrini idarə edənlərdən biri kimi tanınan Qafar Qurbanov da əvəllər Vergilər Nazirliyində çalışıb. Sonradan Fazil Məmmədov ona biznes obyektlərinin idarə edilməsini həvalə edib. 2006-cı ilin noyabrından 2011-ci ilin aprelində "Ata-Holding" ASC İdarə Heyətinin sədri vəzifəsində işləyib. Daha sonra isə holdingin Müşahidə Şurasına üzv seçilib. Bir müddət sonra isə Fazil Məmmədovun ailə şirkətinə - "Synergy Group" ASC-yə transfer edilib. Elə həmin vaxtlardan Qafar Qurbanov "Triangle Group"un İdarə Heyətində təmsil olunur. Coxsaylı şirkətlərin idarə olunmasına qatılan Qafar Qurbanov 2015-ci ilin oktyabrında qurulan "Oldbourne & Oldbourne Hospitality Limited" şirkətinə də başçılıq edir. "Anglia Real Estate Portfolios limited"-in (Guernsey) təsis etdiyi bu şirkətin otelçilik sahəsində çalışacağı güman edilir. Eyni zamanda Qafar Qurbanov Litva-

Bitkoin, meymun alveri və silsilə dələduzluqlar

Samir SARI

Qəzetdə işləməyin ən mənfəti tərəfi odur ki, qohum-əqrəba, tanış-biliş adamı savadlı, məlumatlı, hər şeyi bilən zənn edir və ABS-la Rusiyanın münasibətindən tutmuş ta Röya ilə Nigarın İstanbuldakı qovğasına qədər hər şeyi soruşur. Görək cavab verərsən - bilsən də, bilmərsən də.

Əks təqdirdə, "bunun da bildiyi bir şey yoxdur, adını yalandan jurnalist qoyub" deyəcəklər.

Son həftələrdə populyarlaşaraq dünyanı başına götürən bitkoin-kriptovalyuta söhbətində eyni durumdayıq - nə müfəssəl bilimiz var, nə deyəsi səhih sözümlər. Amma bəzi ehtimallar, ehtiyatnamələr var. Bunları sonra deyərəm.

İndilikdə bitkoinlə bağlı bir "Feysbuk" dostumuzun (Hüseyn Cavad) şərh olaraq yazdığı lətifəni burda iqtibas edirəm. Çünki mənə, bu lətifə bitkoin qızdırması üçün parasətamol ola bilər. Pritça belədir: "Bir dəfə bir kəndə tacir gəlir və sakinlərə elan edir ki, o, onlardan biri 10 dollara meymun alacaq, kim istəyir, meymun tutub gətirsin. Kənd camaatı işini-gücünü buraxır, cəngəlliyə dərəşir, meymun tutub gətirirlər. Tacir 10 dollardan 1000 meymun alır. Ancaq yaxınlıqdakı cəngəlliklərdə meymun azalır və onları tutmaq çətinləşir. Belə olanda tacir deyir ki, indən belə hər meymuna 20 dollar verəcək. Camaat yenə yaxın-uzaq cəngəllikləri ələk-vələk edir. Bəxti gətirib meymun tutanları onları 20 dollardan tacirə satırlar. Ancaq kənddə ərzaq azaldığından insanlar yenidən tarlalara qayıdıb işləməyə başlayır. Bu dəfə tacir alacağı meymunun qiymətini 50 dollara qaldırır. O, bunu camaata elan edir və deyir ki, indi şəxsi işi üçün şəhərə gedir, yerində köməkçisi qalır, kəndlilər meymunları tutub hazır eləsinlər, o qayıdıb hamısını alacaq. Tacir gəndən sonra köməkçi camaatı yığıb deyir ki, baxın cəngəllikdə meymun yoxdur, amma bu qəfəslərdə 1000-dən artıq meymun var, gələn mən onların birini sizə 35 dollardan satım, siz də 50 dollardan tacirə satarsınız, nəticədə hamımız qazanarıq. Kəndlilər düşünür, daşınır, bu işdən nə qədər pul götürəcəklərini hesablayırlar, olan-qalan əmanətlərini toplayır, ordan-burdan borc alır, tacirin köməkçisindən 1000 meymunu alırlar. Köməkçi 35 min dollar pulu cibinə qoyub aradan çıxır və meymun taciri də bir daha kəndə qayıtmır. Kasıb kənd camaatı əllərində heç nəyə yaramayan meymunlarla və borclarla çarəsiz qalırlar".

Bu pritçanı yazan şəxs qeyd edir ki, bax, bitkoin bu deməkdir.

Əgər belədirsə, onda bu xüsusda xatırladığım başqa söhbətlər də var. 28 il öncə təyinat yerində işlədiyim zaman bir dəfə dostlar, iş yoldaşları bir siyahı gətirdilər ki, belə bir iş var, pul verirsən (o zamankı pulla 10 manat), adını bu kağıza yazırıq, sonra iki adam tapırsan, onların da hərəsi 10 manat verir, onların adı bu kağıza yazılır, beləcə, siyahı artıqca pul qazana-qazana gedirsən. Mən bu haqda bur rus qəzetində material oxumuşdum, inanmadım, dedim, fırıldaqdır. Onlar da mənə inanmadılar, oyunun dibinə qədər getdilər. Çox çəkmədi, aldandıqlarını başa düşdülər. Amma gec idi.

Ondan sonra "bank piramidası" fırıldaqı çıxdı, camaatın pulunu kisəylə alır, bir-iki ay yüksək faiz verirdilər (sadəcə, adamlara öz pullarının 5-10 faizini qaytarırdılar), yerdə qalınının arxasına keçirdilər. Camaat hələ də inanır ki, hökumət mane olmasaydı, "Vahidbank"ın vasitəsilə milyonçu olacaqdılar. Halbuki o "piramida fırıldaqı" insanların sonuncu qəpiyini də əlindən alacaqdı. Hələ hökumət bu fırıldaqçı çox gec "stop" qoydu, camaatın milyardları əlindən çıxdı.

Sonra "Muncuq əməliyyatı" baş verdi. Eyni şey. Daha sonra "Guestnet" məsələsi aktuallaşdı. Həmin söhbət. Pul verirsən, nəse bir xırda şey verirlər. Sonra verdiyin böyük pullar geri qayıtmır.

Bu tip ölkələrdə insanlar səmimi qəlbədən inanırlar ki, işləmədən pul qazana bilirlər, sadəcə, əldəki pul verilir və "pul özü işləyir", pul gətirir.

İqtisadçılar izah etməkdən usanırlar ki, bu cür varlanmaq mümkün deyil, çünki ortada istehsal, əmək, əmtəə yoxdur, pul kütləsinin bir cibdən başqa cibə, sandıqlardan çamadana ötürülməsi ilə pul üstünə pul gələ bilməz, bu, olsa-olsa, oyun quranların varlanmasına, onlara inananların isə müflisləşməsinə səbəb olacaq.

Amma iqtisadçılara inanan kimdir. "Nə bilirlər axı onlar? Bilirlərsə, özləri niyə milyonçu deyil?" - düşüncə budur.

Di gedin, pulunuzu verin dələduzlara, axırda görüm o meymunları necə edəcəksiniz...

Azərbaycan Sosial Demokrat Partiyasının sədri, deputat Araz Əlizadə yenə absurd fikirləri ilə gündəmə gəlib. Zaman-zaman türkcülüyü aşağılayan, bir sıra tarixi şəxsiyyətlərimizə şər-böhtan atan, ittihamlar, iddialar səsləndirən deputat bu dəfə daha irəli gedib.

ASDP sədri Babəkin, Şah İsmayıl Xətəinin türk olmadığını bildirib, bu azmış kimi, Azərbaycan Respublikasının varisi olduğu Xalq Cümhuriyyətinin banisi Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin həyatının son dövrlərində türk olduğunu iddia edib. Nə danışdığını özü də anlamayan A.Əlizadə sanki döşündə gəzdirdiyi mandatın üzərindəki bayrağımızın yarıdıcısına bu cür iftira atdığına fərqi deyil.

Hər açıqlamasında bu cür "cəsəreti" özündə tapan deputat bərdə təmsil olunduğu Milli Məclisin və digər aidiyyəti qurumların nə üçün ölçü götürməmələri hər zaman olduğu kimi yenə də ciddi tənqid olunur.

Rəsulzadə İrsini Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, tarixçi alim Nəsiman Yaqublu "Yeni Müsavat"a açıqlamasında

Nəsiman Yaqublu: "Bu, qəsdən aparılan bir kampaniyanın tərkib hissəsidir"
Sərdar Cəlalov: "Bunlar onun Azərbaycan xalqına nifrətinin nəticəsidir"

da bildirdi ki, hər bir insanın milli mənsubiyyəti əsas götürülsə də, onun əsas Azərbaycana xidməti öndə tutulmalıdır: "Bizim üçün əsas olan odur ki, bu insan Azərbaycan üçün nə edib. Rəsulzadə türkdür, türk olaraq da, öz əsərlərində hər zaman bunu qeyd edib. Azərbaycan türklərinin tarixi ilə bağlı yazdığı əsərlərlə, fəaliyyəti ilə bunu dəfələrlə sübut edib. Bunu deməyə heç ehtiyac yoxdur. Bu şəxs barəsində bu cür qeyri-etik cümlələrin işlədilməsi düzgün deyil. Bu məsələnin üzərində dayanmaq da lazım deyil. Qarşıdan Cümhuriyyətin 100 illiyi gəlir. Çox böyük bir hadisə yaxınlaşır. Bu hadisə ərəfəsində Rəsulzadə kimi Azərbaycan türkünə, bütövlükdə dünya türkcülüyünə xidmət etmiş bir şəxsiyyətin ünvanına bu cür xoşagəlməyən fikirlər söyləmək mənə gəlir ki, bu qəsdən aparılan bir kampaniyanın tərkib hissəsidir. Çalışsınlar ki, bu kampaniya çərçivəsində Rəsulzadə kimi bir şəxsiyyəti gözəndən salsınlar, amma bu, qeyri-mümkündür, Çünki 70 il

Araz Əlizadənin "türk söhbəti" nə sət cavablar

Ərizadəni arxaplanda saxlamaq mümkün olmayıbsa, yaxınlaşan beş ay ərzində də mümkün olmayacaq. Cümhuriyyətin 100 illiyinə belə ləkələrlə, kampaniyalarla getmək düzgün deyil. Bu gün daha çox diqqət etmək lazımdır ki, yüz illikdə nə edirik. Kimin türk olub-olmaması problem olmamalıdır. Baxmayaraq ki, Rəsulzadə birmənalı şəkildə türk idi. Cümhuriyyətimizin qurulmasında qeyri türklər də iştirak ediblər. Onlara qarşı bu cür

Elə danışmaq lazımdır ki, onların ruhu inciməsin. O türk deyil, bu türkdür kimi yanaşmaları kənara qoyub, o Azərbaycana necə xidmət etmişdir və belə yanaşmaq lazımdır. Qarabağı azad edəcək bir şəxs türk olmaya bilər, amma o bunu edəcəksə, bizim üçün doğma olmalıdır".

ADP sədri Sərdar Cəlalov hesab edir ki, siyasətdə türkcülük məsələsi siyasi türkcülük mənasında başa düşülməlidir: "Türkcülüyn əsas-

gəndər, Çingiz xandan böyük imperiya yaradan bir türkdür. Xətəinin nəslə haqqında olan bütün mənbələr onun xalis türk olduğunu sübut edir. Onun anası, nənəsinin Bizans qızı olması onu türkcülükdən çıxarmır. Bir şəxsin atası türkdürsə, onun anasının hansı millətdən olmasının önəmi yoxdur. Bəli, Babəkin Azərbaycan türkünə aidiyyəti yoxdur. Sadəcə Bəzz qalası Azərbaycan ərəzində olub. Azərbaycanda siyasi və etnik mənsubiyyəti üst-üstə düşən

şəxslərin çoxu Azərbaycana tanınmayıb. Tutaq ki, Rəsulzadə tatarlıq. Ola bilər ki, Rəsulzadənin doğulduğu o kəndə vaxtı ilə bu xalq köçürülsün. Amma elm də sübut edib ki, bu xalqlar 300 ildən sonra türklərlə qaynayıb-qarışıblar, bioloji xüsusiyyətləri belə oxşarlıq təşkil edir. İrandan köçürülən tatarların farslara heç bir aidiyyəti yoxdur. Əgər Araz Əlizadə inanmırsa, bir fars və tatarın İngiltərəyə göndərsin, onda görəcək ki, bizdə yaşa-

yan tatar fars, yoxsa türkdür. Azərbaycanın çox xalqlar gəlib keçiblər, kök buraxıblar, amma onlar türkləşiblər. Bunların hamısı Araz Əlizadənin Azərbaycan xalqına olan nifrəti, gözügötürməliyin nəticəsidir. Onun özü də mənşəyindən şübhələnir. Çünki Cənubi Azərbaycandan gəliblər. Çalışsın ki, öz kimliyini bu şəxsiyyətlərlə yan-yan qoysun. Qanların qarışmasına, siyasi kimliyə görə Rəsulzadə haqqında dedikləri tam yanlışdır. Bir nəfər alim deyə bilməz ki, Xətəinin türklüyünə şübhə var. Biri Azərbaycan uğrunda vuruşubsa, anası da, atası da ermənidirsə, yenə də o türkdür. Ölkəmizdə çoxsaylı insanlar var ki, anaları ermənidir. Ola bilər ki, Araz Əlizadə kimliyini ana xətti ilə müəyyən edir. Bu baxımdan da bu cür fikirlər səsləndirir. Biz türklər ata xətti ilə müəyyənleşirik. Bəzi insanlar var ki, siyasi və etnik kimlikdən istifadə edirlər, lazım gələndə siyasi yaxud etnik kimliklərini önə çəkirlər".

□ Cavansir ABBASLI

Daha bir ili arxada qoymaq üzrəyik. Bütün dünyada ağır böhran ilinin ardından gələn 2017-ci il bir çox hadisələrlə yadda qaldı. Azərbaycanın tanınmış iqtisadçıları "Yeni Müsavat"a ilin yekunları ilə bağlı rəylərini açıqlayıblar. Həmin mövqeləri sizə təqdim edirik.

İqtisadçı ekspert Pərviz Heydərov hesab edir ki, bu il bü-tövlükdə uğurlu iqtisadi hadisələrlə yadda qaldı: "İl ərzində ticarət və tədiyyə balansında müsbət saldo əldə olunub. Bu, valyuta bazarında sabitlik yaranmasının əsas şərti olub. Qeyri-neft sektorunda 2,5 faiz, qeyri-neft sənaye sahəsində 3 faizdən, aqrar sektorda isə 4 faizdən çox inkişaf əldə olunub. Neftin qiymətinin aşağı düşməsinin ÜDM-in həcminə mənfi təsir etməsinə baxmayaraq, qeyri-neft sektoru onun 70 faizini təşkil edib. Ölkənin ixrac potensialından səmərəli istifadə olunması istiqamətində görülən işlər uğurlu nəticələr verir. Belə ki qeyri-neft məhsulları üzrə ixracın həcmi getdikcə artır. Və bu, artan dinamika üzrə inkişaf göstərir. İlin ən müsbət iqtisadi hadisələrinə gəldikdə isə əsas etibarilə aşağıdakılardır. Birincisi, bir sıra beynəlxalq hesabatlarda, o cümlədən "Doing Business 2018" hesabatında Azərbaycanın ötən illə müqayisədə daha 8 pillə irəliləyərək, 190 ölkə arasında 57-ci yeri yüksəlməsidir. Ölkəmizin mövqeyi 10 indikatora 6-sı üzrə yaxşılaşmış ki, elektrik enerjisinə əlçatanlığa görə 3 pillə, daşınmaz əmlakın qeydiyyatı üzrə 1 pillə, kiçik sərmayəçilərin hüquqlarının qorunması üzrə 22 pillə, vergilərin ödənməsinə görə 5 pillə, müqavilələrin icrasına görə 6 pillə və müflisləşmənin həllinə görə 39 pillə irəliləmişik. İkincisi, bu il neft-qaz sektorunda "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağının gələcəkdə işlənilməsi ilə bağlı yeni kontrakt imzalandı. Və bu müddət 2050-ci ilə qədər uzadıldı. Bu kontrakt bizim üçün daha da yaxşı şərtlərlə təmin edilmişdir. Düzüdü, "Əsrin kontraktı" da Azərbaycana çox böyük faydalar gətirdi. O vaxt üçün mümkün qədər ən gözəl şərtlər təmin edilmişdi. Ancaq indiki şərtlər ölkəmiz üçün daha əlverişlidir, daha da yaxşıdır. Bu şərtlərin əsas mahiyyəti ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın iştrak payı 11 faizdən 25 faizə qaldırıldı və mənfəət neftinin 75 faizi Azərbaycan tərəfinə verəcək. Dövlət Neft Şirkəti yeni kontraktın podratçısı kimi iştirak edəcək və ölkəmizə xarici neft şirkətləri tərəfindən 3,6 milyard dollar bonus ödəniləcək.

Üçüncü mühüm iqtisadi hadisə isə Bakı-Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolu layihəsinin başa çatması oldu. BTQ dəmir yolu tarixi İpək Yolunun, yeni onun bərpasının tərkib hissəsidir. Və bundan Çin, Qazaxıstan, Orta Asiya, Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və Avropa ölkələri birgə istifadə edəcəklər... BTQ-nin reallaşdırılması mümkün sayılmırdı, texniki imkanlar və maliyyə vəsaiti mənbələri yox dərəcəsinə düşmüşdü. Əlbəttə, layihəyə kənar dövlətlər də maraq göstərmişdi və onu ciddi əlsaydılar, reallaşdırma işləri 10 il uzandı. Və sözügedən layihə bir neçə il idi ki, istifadədə idi. BTQ layihəsinə 10 ildə 650 milyon ABŞ dollarına yaxın vəsait xərclənib. Sözügedən yol vasitəsilə ilkin mərhələdə 5 milyon

İlin əsas iqtisadi yekunu: BTQ, yeni neft kontrakt və manat...

Azərbaycanın tanınmış iqtisadçıları yola saldıığımız ili dəyərləndirdilər

ton, sonrakı mərhələdə isə 17 milyon ton, daha sonra isə bir az da böyük həcmdə yüklərin daşınacağı nəzərdə tutulur. Bu gün uzaq Çindən Avropaya və onun ən ucqar nöqtəsi olan Londona dəmir yolu vardır və tam gücüylə fəaliyyət göstərməkdədir. Ancaq Azərbaycanın tranzit imkanları böyük rəqabət qabiliyyətlilik vəd edir. Həm qısa məsafə baxımından, həm də mümkün aşağı tariflərin tətbiq olunacağı baxımından..."

Milli Məclisin üzvü, İqtisadi və Sosial innovasiyalar İnstitutunun rəhbəri Əli Məsimli: "İqtisadi islahatların əhatə dairəsi, tempəri və ardıcılığı Azərbaycan iqtisadiyyatının üzvləşdiyi yeni çağırışlara, hazırkı postneft dövrünün tələb və məntiqinə tam uyğun gəlməyə də, hər halda, 2017-ci ildə islahatlar istiqamətində özündən əvvəlki illərdən daha çox iş görüldü. Xüsusən də dövlət idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi, struktur islahatları və yeni istehsal sahələrinin yaradılması istiqamətində zəruri addımların atılması, qeyri-neft sənayesinin stimullaşdırılmasında sənaye və texnologiyalar parkları və sənaye

məhəllələrinin xüsusi rol oynamağa başlaması, iqtisadiyyata hər halda müsbət təsir göstərdi. Neft hasilatındakı geriləmələrin təsirindən, ÜDM üzrə proqnozlaşdırılan 1 faizlik artıma nail olunmasa da, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda 3 faizə yaxın artım müşahidə olundu.

2017-ci ildə manat özünün real bazar məzənnəsini tapma bilməyə də, onun dollara və digər dövrəli valyutalara nisbətə tarazlaşdırılmış məzənnəsi tam formalaşmasa da, hər halda, 2017-ci il ərzində neftin qiymətinin orta hesabla 25 faiz artması, dövlət satınalmalarında idxalın məhdudlaşdırılması, habelə ixracın stimullaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində qeyri-neft ixracının artması, xarici ticarət balansının yaxşılaşması, son iki ildə ilk dəfə olaraq tədiyyə balansının cari əməliyyatlar hesabında 1 milyard dollardan artıq profisitinin yaranması və sair bu ilin fevralından sonra manatın məzənnəsinin nisbi sabit qalmasında mühüm rol oynadı. Bütün bunlar iqtisadiyyatdakı müsbət yüklü meyllərin ilin sonunadək qorunub saxlanılmasına yaxşı təsir etdi.

məxsus rol oynayacaq Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu bağlantısı iqtisadi fayda gətirməklə yanaşı, həm də Azərbaycanı tranzit daşıma mərkəzinə çevirməklə ölkəmizin önəmini artıracaq".

İqtisadçı-alim, ADR Hərəkətinin rəhbəri Qubad İbadoğlu: "Bu ilin müsbət hadisələri sırasında manatın məzənnəsinin sabitləşməsinə qeyd etmək olar. Bu istiqamətdə baş verən dəyişikliklər, manata olan etimadın artırılmasına yönəlmiş səylər müsbət qiymətləndirilə bilər. Düzüdü, nəticələri hələ tam qənaətbəxş adlandırmaq olmaz. Amma istənilən halda nəzərə almaq lazımdır ki, əvvəlki illərdə yaşanmış ajiotajın əvəzinə bu il sabit məzənnə ilə başa vura bildik.

İkinci müsbət hadisə Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xəttinin işə salınmasıdır. Uzun illərdən sonra layihə başa çatdı. Bu, həm

Dünya bazarlarında neftin bahalaşması və kapital axını məhdudlaşdıran bəzi tədbirlər fonunda ölkədə maliyyə sabitliyinin qarantı olan tədiyyə balansında 2 illik fasilədən sonra müsbət saldonun yaranmasını müsbət qiymətləndirirəm".

İqtisadçı-alim, İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İctimai Birliyinin rəhbəri Azər Mehtiyev hesab edir ki, ilin müsbət hadisəsi kimi neftin dünya bazar qiymətinin sabitləşməsinə göstərmək olar. Bu sabitləşmə nəticəsində hökumət tədiyyə balansını sabitləşdirə bildi. Manatın məzənnəsində sabitliyin əldə olunması, yaxın dövr üçün iqtisadi artıma zəmin yaranması müşahidə olundu.

Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsi ilin müsbət hadisələrindən biri hesab oluna bilər. Layihə illərdir Azərbaycandan böyük həcmdə vəsaitlərin xərclənməsi ilə nəticələnirdi. Bu xərcləmələr başa çatdı. Yolun Azərbaycan üçün nə qədər faydalı olacağı bundan sonra aparılacaq logistika siyasətindən asılı olacaq.

İlin daha bir hadisəsi "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağı üzrə yeni hasilatın pay bölgüsü sazişinin imzalanmasıdır. Əslində bunu tam müsbət bir hadisə kimi qiymətləndirmək çətindir. Birinci layihənin başa çatmasına 7 il qalmış onun yenilənməsindən Azərbaycan dövlətinin nələrdə edəcəyi hələ də cəmiyyət üçün qaranlıq qalır. Eyni zamanda bunun yalnız bir layihə olduğu, yaxud digər sazişlər üzrə də analoji addımların atılacağı bəlli deyil. Bütün bu prosedurların tənzimləyən bir hüquqi bazanın olmaması qeyri-müəyyənliyi artırır.

İl ərzində hökumət biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində müəyyən addımlar atdı. Səhəbət biznes mühitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə tədbirlər planının qəbul edilməsindən, Kredit Zəmanət Fondunun yaradılmasından, kənd təsərrüfatı istehsal sahəsində subsidiyaların artırılmasından, texnoloji, sənaye və aqrar parklarının yaradılmasından gedir. Bunlar qeyri-neft sektorunun inkişafı baxımından doğru seçilmiş alətlər olsalar da, onların hansı nəticələr verəcəyini söyləmək çətindir. Ona görə ki, adətən qəbul edilən qərarlarla real həyatda bizneslə bağlı gedən proseslər ziddiyyət təşkil edir. Hər bir halda, 2016-cı ildəki qeyri-müəyyənlik bir qədər aradan qaldı".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

siyasi, həm iqtisadi, həm də strateji baxımdan müsbət hadisə kimi dəyərləndirilə bilər.

Üçüncü müsbət hadisə kimi kiçik və orta sahibkarlıq üçün yoxlamaların daha 4 illiyə dayandırılmasını qeyd etmək olar. Hesab edirəm ki, sahibkarlığın inkişafı üçün bütün səylər müsbət dəyərləndirilməlidir".

İqtisadçı-ekspert Samir Əliyev ilin iqtisadi hadisələri kimi bunları qeyd etdi: "Sərnəşin və yük daşınmalarının alternativ yolunun yaradılması baxımından, qeyri-neft sektorunun inkişafına töhfə verəcək Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsini ilin əsas müsbət iqtisadi hadisəsi kimi qiymətləndirirəm.

Bundan başqa, valyuta bazarında ajiotajın götürülməsi, milli valyutanın məzənnəsinin sabitliyini (müvəqqəti də olsa) müsbətyönlü iqtisadi hadisə kimi dəyərləndirirəm.

Türkiyənin gündəmini silkələyən Rza Zərrab işi yekunlaşmaq üzrədir. Azərbaycan əsilli iranlı iş adamı Rza Zərrabın məhkəməsində sonda yeganə ittiham olunan şəxs kimi Türkiyənin "Xalq Bank"ın baş direktor müavini Hakan Atilla qeyd olunub.

Qarşıdan Yeni il tətili gəldiyi üçün ehtimal olunur ki, məhkəmə bu müddətə qədr yekunlaşacaq və qərar açıqlanacaq. Bəs məhkəmənin qərarı ədalətli, yoxsa siyasi olacaq?

Məhkəmə prosesinin davam etdiyi ərəfədə ABŞ-la Türkiyə arasında münasibətlər bir qədər də gərginləşdi. Xüsusilə də fikirlər var ki, Qüds məsələsi ilə bağlı İstanbulda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) toplantısı, BMT-nin qərarı və Ərdoğanın ortaya qoyduğu mövqə Tramp administrasiyasını daha da qıcıqlandırır. Bütün bu olaylar Zərrab işinə də təsir edə bilərmi?

"Yeni Müsavat"la danışan politoloq Qabil Hüseynli hesab edir ki, məhkəmənin yekun qərarı siyasi olacaq: "Siyasetin hüquqa qarışdığı, məhkəmə orqanlarına hökm etdiyi bir qərar olacaq. Düzdür, Amerikada məhkəmə müstəqildir və əsasən ədalətli qərarlar çıxarmağa məhkumdur. Ancaq Rza Zərrab olayında onu ələ aldılar. Nəticədə Zərrabdan Türkiyəyə və onun prezidenti Ərdoğanla qarşı müxtəlif kompromatların yayılması üçün istifadə etdilər. Demirəm ki, Rza Zərrab irəli sürülən iddiaların heç də hamısında suçlu deyil. Bəli, Zərrabın o dövrdə İrana qarşı tətbiq edilən sanksiyalardan yan keçərək, onların qızıl ehtiyatlarını dollar və avroya çevirərək, "Xalq bank" vasitəsilə yenidən İrana göndərməsi faktıdır və bu, təsdiq olunub. Çox təəssüf ki, bəzi nazirlərin adı da bu qalmaqala

"Zərrab işi" bu həftə yekunlaşır:

qərar ədalətli yoxsa, siyasi olacaq...

Politoloq: "Məhkəmənin qərarları hər hansı bir ölkəyə, xüsusilə də bu ölkənin ayrı-ayrı vətəndaşlarına təsir gücü olmayan, tövsiyə xarakterli qərarlar olacaq"

qarışdır. Çünki həmin qalmaqal ilk olaraq özünü Türkiyədə büruzə verdi. Daha sonra isə bu istiqamətdə Ərdoğanın özü ciddi tədqiqatlar apardı, hökumətin tərkibində müəyyən dəyişikliklər etdi, nazirləri də vəzifədən uzaqlaşdırdı. Məhkəmə demək olar ki, bu məsələlərin hamısına diqqət ayırır. Ortada isə rüşvət olaylarının olduğunu Zərrabın verdiyi faktlar əsasında təsdiqləyiblər. Zərrab nankorluq edə

rək, onun üçün Türkiyədə şərait yaradan Ərdoğanın da adını məhkəmədə çəkdi. Ancaq bu, hər hansı bir hüquqi məsuliyyət yaradan məsələ deyil. Sadəcə olaraq deyilib ki, guya "Xalq bank" vasitəsilə əldə olunmuş valyutanın İrana göndərilməsinə birbaşa Ərdoğan göstəriş verib. Hər halda hadisələr, o qədər də xoşagəlməz deyil. Həmin proseslər Türkiyədə baş verən zaman və buna qarşı pro-

filaktik tədbirlər görülən vaxt da olay yaranmışdı. Bir sözlə, Türkiyə bu məsələnin əncamını özü çəkdi. Onlar buna lazımı siyasi qiymət verdilər. Amerikanın isə məhkəmələrdə bu məsələlərdən Türkiyəyə qarşı istifadə etməsi o qədər də uzaqgörən addım deyil".

Politoloq bildirir ki, Türkiyə açıq şəkildə deyir ki, İrana qarşı tətbiq edilən sanksiyalara razı deyildir: "Qonşu ölkəyə xüsusilə də qida məhsullarının göndərilməsi üçün lazımı addımların atılmasına Türkiyə göz yummamışdı. Sırf olaraq humanitar və insani qayğıları nəzərdə tutaraq, buna gedilib. İndi Amerika ürəyi istədiyi dövlətə hansısa məsələləri əsas götürüb sanksiyalar tətbiq edəcəksə və buna da qoşulmağı digər dövlətlərdən də tələb edəcəksə, bu, o qədər də məntiqli uyğun qərar deyil. Hesab edirəm ki, Zərrab məhkəməsinin aldığı qərarlar hər hansı ölkəyə, xüsusilə də bu ölkənin ayrı-ayrı vətəndaşlarına təsir gücü olmayan, tövsiyə xarakterli qərar olacaq. Bundan da yalnız siyasi polemikalarda bir fakt kimi istifadə edə bilərlər. Ancaq daha uzağa getmək mümkün olmayacaq. Ümumiyyətlə, Amerika ilə Türkiyənin münasibətləri tək Zərrab olayına görə pisləşməyib. Bu hadisələrdən başqa Türkiyənin Rusiyadan S-400 tipli hava hücumundan müdafiə sistemlərini alması məsələsi də var. Eyni zamanda Suriyada Rusiya ilə birlikdə Türkiyənin hərəkəti də Amerikanın xoşuna gəlmədi. Bir sözlə, Zərrab olayından başqa bir neçə mühüm amil var ki, çoxdandır Türkiyə-Amerika münasibətlərini soyutmaqda davam edirdi. Bu məsələdə eyni zamanda Trampın da xüsusi rolu var. Trampın Qüds qərarı demək olar ki, Türkiyə ilə münasibətlərin korlanması da xüsusi nöqtəsi oldu. Türkiyə bu məsələlərdə həm siyasi, həm də hüquqi cəhətdən kifayət qədər savadlı hərəkət

etdi. Əvvəl İƏT-in sədri kimi zirvə toplantısını keçirdi. Burada Trampın qərarını heç endirən Fələstinin dövlət kimi tanınması şərq Qüdsün də bu dövlətin paytaxtı kimi tanınması haqqında müsəlman ölkələrinə tövsiyə verdi. Bir sözlə, son dövrdə baş verən çox təhlükəli hadisələr idi. Türkiyə-ABŞ arasında münasibətlərinə sonuncu nöqtəni də Türkiyənin təkli ilə BMT-yə Qüds və Fələstin məsələsinin çıxarılması oldu. Təhlükəsizlik Şurasında bu qərar keçməyə də, Türkiyə israrla bu məsələnin Baş məclisə çıxarılmasını tələb edib, buna nail oldu. Nəticə etibarilə hətta Amerikanın müttəfiqləri belə Trampın verdiyi Qüdsə bağlı qərarı boykot etdilər. Bu, tarixdə misli görünməmiş hadisə idi. Münasibətlərə zərbə vursa da, bu işdə Türkiyə haqlı idi. Türkiyə Amerikanın qoluzorluğunun qarşısını almaq üçün haqlı cəhdlər göstərdi".

□ Əli RAİS
□ "Yeni Müsavat"

"Trampın Qüds qərarına ondan sonrakı ABŞ prezidenti veto qoyacaq"

Siyasi ekspert: "ABŞ səfirliyinin Qüdsə köçürülməsi Trampın prezidentliyi dövründə reallaşmayacaq, bu tipli qərarları onun impiçment məsələsinin tezləşdirə bilər"

ABŞ prezidenti Donald Tramp Qüdsün İsrailin paytaxtı kimi tanımaq barədə qərarını verdikdən sonra baş verənlər, xüsusən BMT Baş Assambleyasının bu qərarı tanınması, keçirilən səsvermənin nəticələri dünyanın müzakirə mövzusu oldu. Ekspertlər bildirir ki, baş verənlər, Trampın qərarını 7-8 cırıtdan dövlətlərdən başqa heç bir dövlətin dəstəkləməməsi Trampın qərarının daha çox ABŞ-a ziyan gətirdiyini ortaya qoymuş olub.

Bəs, bu qərar Donald Trampın özbaşına verdiyi yanlış qərar idi, yoxsa Amerika "dərindən dövlət"nin verdiyi qərar sayıla bilər?

Siyasi ekspert Yeganə Hacıyeva "Yeni Müsavat"la bildirdi ki, ABŞ siyasətində uzun illərdən

Yeganə Hacıyeva

bəri formalaşmış, uzun illərdir seçki kampaniyaları zamanı müxtəlif icmaların səslerini qazanmaq üçün partiyalar tərəfindən istifadə olunan bərkimiş strototiplər mövcuddur: "Məsələ, hər seçki kampaniyaları zamanı demokrat, republikaçı, libertarian, konstitusiyalı partiyala-

rından olan namizədlər səs uğrunda ispan əsilli icma üçün səhədlə bağlı mesajlar, erməni icması üçün "genosid" in tanınması ilə bağlı, indus əsilli icma üçün imtiyazlarla bağlı, yəhudi icması üçün isə Qüdsün statusu ilə bağlı mesajlar verirlər. Bu, artıq bir neçə 10 illiklərdir davam edir və Donald Tramp Qüdsü İsrailin paytaxtı kimi tanıyacağını və ABŞ-ın bu ölkədəki səfirliyini Qüdsə köçürəcəyini söz vermiş ilk namizəd deyildi. ABŞ Konqresi tərəfindən səfirliyin Qüdsə köçürmə qərarı hələ 1995-ci ildə qəbul edilib. O zaman ki və sonrakı prezidentlərin hamısı ABŞ-ın milli maraqlarına hədə kimi, dünyadakı və Yaxın Şərqdəki sülhyaratma rolu və təşəbbüsünə şübhə salacağına, müsəlman ölkələri ilə münasibətlərini zədələyəcəyinə, nəticə

olaraq ABŞ-ın dünyadakı nüfuzuna xələl gətirəcəyinə görə Konqresin bu qərara veto qoyublar. Ümumiyyətlə, Tramp administrasiyasının istər daxili, istərsə də xarici siyasətlə bağlı sərəşsizliyi artıq heç kimə sirr deyil. Yeni administrasiya Trampın prezidentliyinin davam etdiyi bir il ərzində bunu dəfələrlə büruzə verib. ABŞ mediası dəfələrlə prezidentin komandasını professional və işgüzar göstəricilərə görə deyil, qohumluq, fərdi sədaqət və xidmət nüanslarına görə formalaşdırdığı haqqında yazıb. Mənim fikrimcə, Donald Trampın Qüdsün statusu ilə bağlı qərarı onun qohumluq əlaqələrindən qaynaqlanan və seçki zamanı verdiyi sözün üstündə duran prezident obrazı yaratmaq istəyindən irəli gələn şəxsi qərar idi. ABŞ-ın BMT-dəki da-

imi nümayəndəsi Nikki Heyli səsvermədən öncə BMT-nin 193 üzvündən 180 üzvünün elektron poçt ünvanına göndərdiyi xəbərdarlıq mesajında prezident Donald Trampın Qüdsə bağlı səsverməyə şəxsi məsələsi kimi baxdığını, səsvermənin gedişi ilə şəxsen maraqlandığını, bütün səsvermə qeyd ediləcəyini və səsvermədə ABŞ əleyhinə səs verən ölkələr barədə ölçü götürüləcəyini bildirmişdi. Bu isə Tramp administrasiyasının birbaşa Qüdsə bağlı səsvermənin nəticəsinə təsir etmək üçün əl atdığı açıq-aşkar diplomatik şantaj idi. Səsvermədən bir gün sonra ABŞ prezidenti Donald Tramp müxtəlif proqramlar çərçivəsində ABŞ-dan maliyyələşmə və Qüdsə bağlı qərarı dəstəkləməyən ölkələrin, maliyyəsinin kəsiləcəyi ilə bağlı fikirləri də Qüdsə bağlı qərarın onun şəxsi qərarı olmasının sübutu idi. BMT Baş Assambleyasında səsvermənin nəticəsi də Trampa şəxsi

qərarına görə verilən təkli sayılmaldır".

Ekspert hesab edir ki, Trampın bu cür yanlış qərarları ABŞ-ın dünyada nüfuzuna ciddi zərbələr vurmaqdadır: "Belə davam etsə, bu tipli qərarları onun impiçment məsələsinin tezləşdirə bilər. ABŞ səfirliyinin Qüdsə köçürülməsi Trampın prezidentlik müddətində reallaşmayacaq. Bu, həm də uzun illər çəkəcək texniki problemlərlə müşayiət olunacaq bir prosesdir. Trampdan sonrakı prezident isə beynəlxalq hüquq və BMT qətnamələrinə zidd olan, ABŞ-ın dünyadakı və Yaxın Şərqdəki sülh yaratma rolu və təşəbbüsünə şübhə salan, tərəfdaş olan müsəlman ölkələri ilə münasibətlərini zədələyən, nəticə olaraq ABŞ-ın dünyadakı nüfuzuna xələl gətirən bu qərara böyük ehtimalla veto qoyacaq".

□ Etibar SEYİDAĞA,
□ "Yeni Müsavat"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

2017-ci ilin sonuncu həftəsinə girmişik. Adətən ilsonu yekunlar edilir, növbəti təqvimli üçün planlar cızılır. Əfsus ki, Dağlıq Qarabağ probleminin dinc yolla həlli ilə bağlı nə ürekaçan yekun var, nə də 2018-ci il üçün hansısa nikbin plan və ya proqnoz.

Gerçek bundan ibarətdir ki, ATƏT-in Minsk Qrupunu həmsədrələrinin konfliktin həllinə indiki destruktiv yanaşması dəyişməzsə, beləcə, böyük sülh şansı üçün neçə-neçə qiymətli il boşuna gedə bilər. Təsədüfi deyil ki, Qarabağla bağlı proqnozlar əsasən müharibə yönündədir.

*****

"2018-ci ildə savaş riski həddən artıq yüksəkdir. Çünki məsələnin həlli uzana bilməz".

Bu sözləri istifadə edən general, hərbi ekspert Yaşar Aydəmirov "Yeni Müsavata" müsahibəsində söyləyib.

"Problemin həlli nə qədər uzanacaq? Sadəcə, siyasi dairelərdə bu məsələ ilə bağlı qərar olmalıdır ki, Azərbaycan ordusu öz vəzifəsini yerinə yetirsin. Hər an aprel döyüşlərinin bir neçə misli şəkildə döyüş əməliyyatları başlaya və ordumuz düşməne sarsıdıcı zərbə vura bilər. Amma budəfəki döyüşlər

"Qarabağ probleminin həlli Dnestryanı münaqişəsinin həllindən çətindir" - Moldova prezidenti

"Qarabağ və Dnestryanı münaqişələrini müqayisə etdikdə, Moldovanın bəxti daha çox gətirib, çünki Dnestryanı problemini həll etmək daha asandır". Bu barədə, Moldova prezidenti İqor Dodon 2017-ci ilin yekunlarına dair keçirdiyi mətbuat konfransında APA-nın sualını cavablandırarkən deyib.

Separatçılığın yayılmasının qarşısını almaq üçün beynəlxalq ictimaiyyətin mümkün addımlarına dair sualını cavablandıran Dodon, Dnestryanı probleminin həllinə yalnız Qərb-Moskva münasibətlərinin yaxşılaşmasından sonra nail olacağını hesab etdiyini bildirib.

"Mən ümid edirəm ki, postsovet məkanında həll olunmamış bütün məsələlər dinc yolla həllini tapacaq. Hər kəsin öz həqiqəti var. Biz hamımız gələcəyə baxmalıyıq, bütün bu vəziyyətlərdən çıxış yollarını taparaq, birlikdə irəliləməliyik. Bu münaqişə ilə (Dağlıq Qarabağ münaqişəsi - red.) müqayisədə, Moldovanın bəxti daha çox gətirib, çünki bizim problemi (Dnestryanı problemini - red.) həll etmək daha asandır. Hesab edirəm ki, Qərb-Moskva münasibətləri yaxşılaşdıqdan sonra bu problemi bütün postsovet məkanında məhz Moldovada çox asan həll etmək mümkün olacaq. Həmin həll variantı başqaları üçün mürəkkəb vəziyyətlərdə nümunə ola bilər", - deyə prezident əlavə edib.

Qarabağ

Müharibə riski sülh şansına qarşı - gələn ilin təhlükəli gözləntisi

Kremlin Qarabağa dair barıt qoxulu "ağrımayan başa dəsmal bağlamaq" siyasəti davam edir; 2018-ə savaş proqnozları; rusiyalı hərbi ekspert: "Azərbaycanda olan bəzi silahlardan hətta Rusiyada da yoxdur..."

aprel döyüşlərinə bənzəməyəcək, düşməni qat-qat sarsıdıcı zərbələr alacaq, aprel döyüşlərindən böyük fəlakət və sarsılma olacaq" - general bildirib.

Azərbaycan Ordusunun döyüş hazırlığını hərbi potensialını yüksək qiymətləndirən hərbi ekspert döyüş əməliyyatları üçün mövsümi faktorun önəm daşmadığına da diqqət yönəldib. "Sözsüz ki, hər bir komandir qərar verəndə iqlim şəraitini, hansı fəslin olduğunu, gecə, ya gündüzü nəzərə alır. Lakin müasir, hazırlıq ordunun vecinə deyil, qərarın qışda, ya yayda verilməsinin fərqi yoxdur. Yəni bütün təminat varsa, heç bir fərq yoxdur. Lap dekabrın 30-u olsun, yaxud yanvarda qar yağsın, Azərbaycan ordusu istənilən istiqamətdə hərəkət edəcək. Horadiz əməliyyatı da qışın oğlan çağında həyata keçirilmişdi", - deyə o qeyd edib.

Rusiyalı hərbi ekspert Pavel Felqenhauerin fikirləri də bu qəbildəndir və Azərbaycanın düşməni üzərində hərbi və hərbi-texniki üstünlüyünü təsdiqləyir. Ekspertə görə, son vaxtlar Dağlıq Qarabağda gərginliyin qismən azalması Rusiya və ABŞ-ın təsirinin nəticəsində olsa da, heç kəmə, hətta Türkiyəyə və İrən da konfliktinin eskalasiyası lazım deyil: "Gərginliyin azalması, yaxud artması konflikt iştirakçılarının qərarından asılıdır. Müharibəni

boş yerə başlamırlar. Kimsə faydalı olduğunu biləndən sonra müharibə qərarını verir. Görünür, həm də tərəflərə xaricdən ciddi təzyiqlər olub".

Felqenhauer konfliktin dinc nizamlanması ilə bağlı nikbin deyil. "Bu gün baş verənlər müvəqqəti sakitlikdir. Tərəflərdən hansısa biri nəse tətbiq etməyin zamanı gəldiyini düşünəndə bu, xarici dünya üçün sürpriz olacaq", - deyə o bildirib. Ekspertin fikrincə, regionda situasiya çox gərgindir və heç kimi Qarabağ məsələsi maraqlandırmır. İstənilən tək şey burada sakitliyin olmasıdır.

"Bu gün konfliktin həlli üçün imkan yoxdur. Hər iki tərəf silahlanmağa davam edir. Silahlar həm Ermənistan, həm Azərbaycan ordusu istənilən istiqamətdə hərəkət edəcək. Əgər konflikt partlasa, bu, çox güclü olacaq. Bu, gələn il də ola bilər" - ekspert qeyd edib. O, tərəflər arasında müharibə başlayacağı təqdirdə Azərbaycanın qalibiyyət imkanlarının çox olduğunu deyib: "Aprel müharibəsi göstərdi ki, erməni ordusunun silahlanma və hərbi hazırlıq baxımından ciddi çatışmazlıqları var. Əgər Azərbaycan apreldə dayanmasaydı, o zaman hadisələrin necə inkişaf edəcəyini söyləmək çətin olardı. Hərbi əməliyyatlar üçün müasir silahlar lazımdır, bu isə Azərbaycanda var. Azərbaycanda zərbə endirəcək pilotsuz aparatlar mövcuddur. Aprel savaşında

onlar erməni zirehli maşınları və texnikasını məhv etdilər. İrəvanın belə aparatları yoxdur, hətta Rusiyada da bu mövcud deyil. Azərbaycan indi bəzi şeylərdə Rusiyadan daha irəliyə gedib. Ona görə ki, onlara bu texnikanı İsrail tedarük edir. Rusiya isə belə şeyləri özü istehsal etmək gücündə deyil. Ermənistan keyfiyyətli hərbi texnika baxımından çox geri qalır. Ermənistan da texnika sovetdən qalıb, Azərbaycan isə texnikasını İsraildə modernləşdirib. Azərbaycanın hərbi-texniki üstünlüyü əvvəlki kimi qalır. Bu üstünlük genişmiqyaslı müharibə zamanı Azərbaycanın imkanlarını artıracaq".

*****

Bu üstünlüyü təbii ki, hamıdan yaxşı işğalçı Ermənistan bilir. Ermənistan bundan sonra silahlanma yarışında Azərbaycanla heç vaxt ayaqlaşma bilməyəcəyinin də fərqindədir. İşğalçı tərəfin yeganə ümidi, əlbəttə ki, rusiyalı ekspertin də vurğuladığı kimi, xarici güclərin genişmiqyaslı hərbi əməliyyatları əngəlləmək üçün münaqişə tərəflərinə, öncəliklə Azərbaycana təzyiqlərdir. Söhbət ilk növbədə Ermənistanın əsas müttəfiqi Rusiyadan gedir.

Doğrudur, Moskva Azərbaycana da silah, döyüş sistemləri verir. Daha doğrusu, dünya bazarı qiymətinə satır. Ancaq Rusiya eyni zamanda Bakının bu silahlardan döyüşlərdə tətbiq

etməsinə də yaxşı baxmır. Çünki marioneti Ermənistanın qəliz duruma düşməsinə və Bakı ilə İrəvan arasında seçim qarşısında qalmasını arzulamır.

Əlbəttə, Azərbaycan bu silahları heç vaxt tətbiq etməyə də bilər - yetər ki, sülh danışıqlarında real irəliləyiş olsun. Bu isə ən əvvəl elə Rusiyadan asılıdır. Di gəl, Rusiya nə müharibə arzulayırsa, nə də konfliktin dinc nizamlanmasına real töhfə verir. Paradoks budur. Hərçənd, Rusiya tərəfi özünü elə aparır ki, guya məsələdə əsas söz sahibi o deyil, münaqişə tərəflərinin iradəsidir.

Rusiya XİN-in İnformasiya və mətbuat departamentinin Dağlıq Qarabağa dair son açıqlaması buna sübutdur. Orada bir daha "münaqişə tərəfləri səmərəli kompromis axtarışına" çağırılır. Halbuki, münaqişə tərəflərdən birinin - Ermənistanın məsələdə heç bir iradə yiyəsi və söz sahibi olmadığını bütün dünya bilir. İşğalçı ölkənin xarici siyasət kursu da az qala, Kremldə müəyyən edilirsə, hansı kompromis axtarışından söhbət gedə bilər ki?

Bu, olsa-olsa, Moskvanın "ağrımayan başa dəsmal bağlamaq" siyasətidir ki var. Belə bir siyasətin ən azından gələn ilin martınadək - Rusiyadakı prezident seçkilərində də davam edəcəyi şübhə doğurmur. Demək, ona kimi müharibə riski artmaqda davam edəcək.

Bakıdakı müəmmal qətlin bəzi təfərrüatları məlum olub. Qətl hadisəsinin şahidi yoxdur. Qətlə səbəb olan mübahisənin isə bir şahidi var. Həmin şahiddə qətl törədən şəxsin xanıdır. Söhbət masında arxa oturmaqda oturan xanımına baxan sürücünü öldürməkdə təqsirləndirilən 1993-cü il təvəllüdü Əbdülməmmədov Cavid Hacımməd oğlunun cinayət işindən gedir.

Musavat.com xəbər verir, qəsdən adam öldürməkdə ittiham edilən Cavid Əbdülməmmədovun işinə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baxılıb və o, 17 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. C.Əbdülməmmədov Cinayət Məcəlləsinin 120.2.2-ci (xuliqanlıq niyyəti ilə qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə ittiham edilir.

Qətlə yetirilən şəxs Vasif Ağammədovdur. Qətlin təfərrüatları barədə qeyd edək ki, səbəb qısqanclıqdır. Belə ki, Cavid Əbdülməmmədov xanımı ilə birlikdə toydan qayıdarkən Vasif Ağammədovun idarə etdiyi maşına minib. İtti-

Maşında yad arvadına baxdığı üçün öldürülən sürücünün hekayəti

Qətlə təfərrüatları üzə çıxıb - dosye

Azərbaycanda uşağın cinsini qabaqcadan təyin etməyə icazə verilməyəcək - layihə

Azərbaycanda uşağın cinsinin planlaşdırılmasına icazə verilməyəcək. Modern.az-ın məlumatına görə, bu barədə "Reproduktiv sağlamlıq haqqında" qanunda qeyd edilib.

Qanun layihəsində bildirilib ki, cins ilə bağlı irsi xəstəliyin keçilmə ehtimalının olduğu hallar istisna, köməkçi reproduktiv texnologiyaların tətbiqi zamanı uşağın cinsinin planlaşdırılmasına icazə verilmir.

Qanun layihəsində kommersiya, hərbi və sənaye məqsədilə insan embrionunun istifadəsi qadağan edilir.

Qanun layihəsi Milli Məclisin payız sessiyasının işlər planına daxil edilib.

Bakıda avtomobil sahibləri üçün təhlükə

Son vaxtlar ölkədə avtomobillərdən oğurluq hallarının sayı xeyli artıb. Lent.az xəbər verir ki, avtomobillərin şüşələrini qıraraq salondan oğurluq edilməsi halları ilə yanaşı, akkumulyator, marka nişanları və yan güzgülərin gecə saatlarında oğurlanması hadisələri kəskin artıb.

Belə ki, tək-cə bir gecədə Xətai rayonu Gəncə prospektində 4-5 avtomobildən belə oğurluq edilib. Polise müraciət edən Xətai sakini Nail Kərimov Gəncə prospekti 16-nın qarşısında saxladığı "Mercedes" markalı avtomobilinin ön və arxa marka nişanlarının gecə saatlarında naməlum şəxs və ya şəxslər tərəfindən oğurlandığını bildirib. Avtomobilin güzgüsünü qopara bilməyən oğurlar onu sındıraraq sürücüyə ziyan vurublar.

Həmin ünvandakı binada yaşayan digər sakin Sadiq Musayevin isə elə həmin gecə "Mercedes" markalı avtomobilinin sağ və sol güzgüləri və sağ dönmə nişanı oğurlanıb. Eyni binada yaşayan Əvəz Şəmiyevin də başına oxşar hadisə gəlib. Onun maşınının da sağ və sol yan güzgüləri oğurlanıb. Bundan başqa Xətai rayonu Xudu Məmmədov, Məhəmməd Hadi və Cavanşir küçəsinin sakinləri də belə əməllərlə bağlı polisə müraciət ediblər. Oğurluq hadisələrinin əksəriyyətinin "Mercedes" markalı avtomobillərdən törədilməsi də diqqət çəkir.

Qeyd edək ki, bu gündə Suraxanı polisi Hövsan qəsəbəsində 37 avtomobildən oğurluq edən 2 nəfəri yaxalayıb. Digər rayonlardakı oğurluq hadisələrini törədənlerin tutulması istiqamətində iş aparılır.

hamda yazılır ki, Cavid Əbdülməmmədov Vasifin onun arxada əyləşən xanımı Kəmalə Məmmədovaya baxdığını görüb və iradını bildirib. V.Ağammədovun bu iradı ciddiyyə almadığını gördükdə isə onu öldürmək qərarına gəlib. Bu məqsədlə də hadisədən bir gün sonra, saat 11 radələrində Vasifin yaşadığı Suraxanı rayonu, Bülbülə qəsəbəsinə gedib. Onu həyətə çağıraraq axşam etdiyi hərəkətin düzgün olmadığını deyib və özü ilə gətirdiyi bıçağı sellofan torbadan çıxarıb. Söhbətin davamında Vasifin döş qəfəsinə bir zərbə vuraraq oradan uzaqlaşdı. C.Əbdülməmmədov qətlə törədib və könüllü olaraq polisə təslim olub.

Musavat.com təqsirləndirilən şəxsin və onun xanımının ifadəsini əldə edib. İş üzrə C.Əbdülməmmədov şahid, şübhəli şəxs və təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilib. O, ifadələrində deyib ki, bacanağı Samirin oğlunun kiçik toyunda iştirak etmək üçün yoldaşı ilə Sabirabad rayonuna gediblər. Həmin gecəni də bacanağıgilə qalıblar. C.Əbdülməmmədov söyləyib ki, toyda bacanağının oğlunun kirvəsi kimi tanıdığı Nadir adlı şəxs də olub. Onlar Bakıya qayıtmaq istəyərkən Nadir dostu Vasifin də Bakıya qayıtdığını və onun maşınında yer olduğunu deyib.

"Nadir dedi ki, Vasifin maşını boşdur. Onunla gedə bilərəm. Mən də buna etiraz etmə-

dim", - deyə C.Əbdülməmmədov ifadəsində göstərib. Cavid xanımı ilə birlikdə Vasifin idarə etdiyi "Hundai Accent" markalı avtomobillə gecə saatlarında Bakı istiqamətində yola çıxıblar. Bu səfər Vasifin sonuncu uzun yolu olub. Bu səfər Cavid üçün isə uzun illər dəmir barmaqlıqlar arxasına aparacaq yolun başlanğıcı olub. Cavidin dediyinə görə, yolda olarkən arvadı aradabir yuxulayıb. Vasif ona da yatmağı məsləhət görüb, amma ona yatmayacağını deyib və yollarına davam ediblər.

Təqsirləndirilən C.Əbdülməmmədovun dediyinə görə, yolboyu Vasifin maşının güzgüsündən arxa oturmaqda

və evdəkilər köməyə gəlib. Onu xəstəxanaya çatdırsalar da həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Qətlə səbəb olan mübahisənin yeganə şahidi isə Cavidin həyat yoldaşı Kamalə Məmmədovadır. O da istintaq zamanı dindirilib və eyni məzmunlu ifadə verib. O deyib ki, maşında gələrkən Cavid sürücünün yanında əyləşib. O isə arxa oturmaqda əyləşib.

"Sürücü Cavidə yatmağı təklif etdi. Mən də yorğun olduğumdan yolboyu hərdən yuxulayırdım. Amma maşında yata bilmirdim. Bir qədər sonra sürücünün mənə baxdığını hiss etdim. Arxaya boylanırdı, güzgüdən tez-tez mənə baxırdı. Yol-

oturan xanımına baxdığını bir neçə dəfə görüb. Buna görə də Vasifə iradını bildirib və arxaya baxmasının səbəbini soruşub. "Mənə dedi ki, "elə-belə baxıram". Sonra onun yenə arxaya baxdığını və gülümsədiyini gördüm. Və artıq dəqiqləşdirdim ki, o, yoldaşıma baxır. Vasif bir neçə dəfə öz nömrəsini telefonunun ekranına yazaraq arxa oturmaqda tərəf uzadırdı. Yalından öskürək nömrəni yoldaşıma göstərməyə çalışırdı. Mən içkili idim. Ona bir neçə dəfə xəbərdarlıq elədim" - təqsirləndirilən şəxs bildirib.

Cavid Vasifi vurarkən və mübahisə edərkən onları heç kim görməyib. Vasif bıçaq xəsarəti aldıqdan sonra qışqırıb

da 3-4 dəfə telefona nömrəsini yazıb, mən tərəf uzadırdı. Baxmağım üçün də yalından öskürürdü. Amma mən ona fikir vermirdim, nömrəni də görmədim. Cavid çox qısqancdır. Amma həmçinin çox sakit insandır. Vasif də Cavidin bu sakitliyindən istifadə edirdi", - deyə şahid ifadəsində qeyd edib.

Məhkəmə proseslərində mərhumun ailə üzvləri də iştirak ediblər. Onlar iddia edirlər ki, qətl hadisəsi Vasifin Cavidin xanımına baxması səbəbindən yox, dini zəmində baş verib. Ancaq nə cinayət işi materiallarında, nə də məhkəmə istintaqı dövründə bu iddia ilə bağlı hər hansı bir fikir səsləndirilməyib.

□ İlkin MURADOV

"Daş yuxular"dan sonra Əkrəm Əylislini ilk efirə çıxaran jurnalist "Peşman olduğunu söyləmədi..."

Gün.az Tv-nin "Mətbuat aynasında" programının qonağı yazıçı Əkrəm Əylisli olub. "Daş yuxular" romanına görə uzun müddətdir ki, heç bir efirə dəvət almayan Əkrəm Əylislinin yenidən efirə görünməsi birmənalı qarşılanmayıb. Bəziləri onun efirə çıxmasını doğru hesab etməyib.

"Mətbuat aynasında" programının aparıcısı, professor Qulu Məhərrəmli Modern.az-a açıqlamasında Əkrəm Əylislini efirə dəvət etmələri barədə yayılan fikirlərə münasibət bildirib.

"Əkrəm Əylisli müasir Azərbaycan nəsrinin görkəmli nümayəndələrindən biridir. Bu yaxınlarda 80 yaşını tamam olub. İndiki nəslin ədəbi zövqünün və Azərbaycan poetik dilinin formalaşmasında Əkrəm Əylislinin çox böyük rolu olub. Aydın ki, "Daş yuxular" romanını yazandan sonra

Qulu Məhərrəmli

cəmiyyətdə az qala onu ədəbiyyat siyahısından silib atıblar. Düzü, mən də "Daş yuxular"ı uğurlu əsər hesab etmirdim. Düşünürəm ki, kaş ki, bu əsəri yazmazdı. Amma bugünkü nəsrimizi, ədəbi tendensiyaları Əkrəm Əylislisiz təsəvvür

etmədiyimizdən onu efirə dəvət etdik. Dəvətimizin məqsədinin də 80 yaşının tamam olması ilə bağlı olduğunu dedik. Heç bir sualdan çəkinmədiyini də vurğuladı. Buna baxmayaraq, hiss etdim ki, hay-küçülərdən və bizim idarə olunan

medianın hücumlarından ehtiyatlıdır".

Əkrəm Əylislinin "Daş yuxular" əsərinə görə peşmanlıq hissini olmasına gəlinə, Qulu Məhərrəmli bunları deyib: "Heç bir peşmanlıq hissini olmadığını söyləmədi. Xatırlayırsınızsa, ilk vaxtlarda da peşman olduğunu deməyib. Hətta verilişdə dedi ki, mən Azərbaycan xalqını aşığılayan, ona ləkə vuran heç bir əsər yazmamışam. Sadəcə özünün dediyinə görə xaricə çap olunan "Daş yuxular"ın sonuna bəzi əlavələr edib. Amma həmin düzəlişlərin nədən ibarət olduğunu bilmirəm. Digər tərəfdən, mən yazıçının məlum əsərlə bağlı çox danışmaq istəmədiyini hiss etdim, amma yazıçı şəxsiyyəti, onun missiyası, tarix, millət və cəmiyyət qarşısında məsuliyyəti barədə geniş fikir mübadiləmi oldu. Onun bəzi fikirləri ilə razılaşmasam da, hesab edərkən ki, veriliş maraqlı alınır".

Daha bir ili geridə buraxdıq. Yəni bir hesabat, özümüzmə verdiyimiz cavabsız suallar və düşdüyümüz vəziyyətdən çıxış yolları. Kimsə öten il üçün qurduğu planları həyata keçirə bilmədi, bir başqası sanki uğursuzluq bataqlığına yuvarlandı. Bəs bizi bu vəziyyətdən kim və necə çıxaracaq?

Bir çoxları belə situasiyada psixoloq yardımına müraciət edir. Amma dünyanın əksər ölkələrində bu iş üçün daha əlverişli kadrlar da var. Siyasi dünyaya, siyasətçilərə arxayın olmadan öz həyatını dəyişdirmək gücündə olan insanlar çoxlarına yardım edir. Doğrudur, bir çox hallarda insanlar bunu öz gücü ilə edə bilmərsə, mütəxəssis köməyinə ehtiyac duyur. Təşəvvür edin ki, insanlara necə yaşamaq, problemləri necə həll etmək, uğura necə çatmaq lazım olduğunu anladan peşə yiyələri var. Onlar sizin həyatınızda svetafor rolunu oynayırlar az qala. Qırmızı işıq - olmaz, sarı - yaşamağa hazırlaş, yaşıl - get, yaşa...

Dünyada bir neçə növ həkim var - biri də xoşbəxtlik həkimidir

Məsələn, Ralph S. Marston adlı amerikalı həkimin ləqəbi "xoşbəxtlik həkimi"dir. Onun xoşbəxt olmaqla bağlı ilginclikləri var. Mütəxəssisin fikrincə, işiniz, həyat yoldaşınız, sevgiliniz sizi xoşbəxt etmək üçün hər hansı öhdəlik götürməyib və bunu dərk edən insanlar çevrəsindən daha az şey gözləyir. Sizi xoşbəxt etməyə məhkum olan bir nəfər varsa, o da sizsiniz. Tələbkar olmaq əvəzinə daha məhsuldar olmaqla gözləntiləri azaltmaq da mümkündür. Bu da xoşbəxt olmağa kömək edirmiş.

Mütəxəssis hesab edir ki, hər səhər işə gülməklə gedən insanlar axşamlar da oradan xoşbəxt çıxa bilər. Xoşbəxtliklə müvəffəqiyyət bir-birilə yaxın münasibətdədir, amma birtərəfli olaraq. Yeni uğur xoşbəxtlik gətirməz, amma xoşbəxtlik uğur gətirir. Bu, başqa məsələlər üçün də keçərlidir. Mütəxəssisin fikrincə, özünü bezgin, bədbəxt hiss edən adamın bu durumdan çıxması çox asandır. Sahib olduğu gözəlliklər və yaxşılıqları düşünmək, əldə etdiklərinə görə şükür etmək insanın əhvalını yüksəldir. Bundan başqa, insan üzünü güldürən 5 şey barədə düşünməklə gününü zənginləşdirə bilər.

Amma həyatını daim yönləndirəcək birinə ehtiyac duyan insanlar üçün də çıxış yolu var. 60-cı illərdən bəri bu problemləri həll etmək üçün mütəxəssislər var. Adları da həyat mühəndisidir. Lütfən, kimsə çoxbilmişlik edib, bu məsləyi psixoloqluqla və ya psixiatriqla qarışdırmasın. Çünki sonuncular az-çox psixoloji problemləri olan insanlarla məşğul olur. Onları düşükləri girdabdan, psixoloji dərdlərdən... qurtarır.

Həyat mühəndisi (məşqçi) isə sırf sağlam, ağıllı başında, karyerasını, həyatını uğurlu bir xətdə davam etdirmək istəyənlərin döyüdü qapıdır. Girişdə də dediyimiz kimi, artıq ata-analarının verdiyi tövsiyələr, həyat təcrübələri bəs etmir. Zaman da, onun tələbləri ilə də ayaqlaşmaq çətindir. Bir sözlə,

yardıma həyat mühəndisləri gəlir. Elə biz də bu yazıda həmin həyat mühəndisləri barədə danışacağıq. Kimdirlər, həyatımızı necə "tikirlər", nəticə özünü nə vaxt göstərir? Və ən maraqlı məqam - bizdə o "əjdahadan" varmı?

Öncə qısa izahat. Həyat mühəndisliyi psixoloji problemləri olmayan və normal davranışlar sərgiləyən fərdlərin hə-

yatda heç bir şey uğur, müvəffəqiyyət qədər tez itirilmir. Yeni işimizdə, evimizdə və özəl həyatımızın digər sahələrində qazanmış olduğumuz uğurlar da imi deyil. Bu gün qarşılaşdığımız problemlər dünən çözülməmiş problemlərə heç oxşamır. Bundan başqa, ailəmizin, iş yerindəki rəhbərliyin də bizdən gözləntiləri gün-gündən dəyişir. Bu dəyişim zamanında

insanın həyat boyu əldə etdikləri təcrübələri sizin nəzərinizə çatdırır. Bu təcrübələrin ortaq cəhətlərini araşdırır və hər insanın istifadə edə biləcəyi strategiyalar formasına çatdırır. Həyat mühəndisi bir günlük məsləhətçi və ya danışman deyil, daimi bir dəstəkçi sayılır. Ehtiyac duyduğunuz hər an sizi tənqid və ya mühakimə etmədən, pragmatik, praktik çıxış yolları

həyatlarındakı problemləri müzakirə etdikləri psixoloqları hamıdan gizli saxlasalar da, sonradan bu məsləyin formatı da dəyişdi. Bir həyat mühəndisi müştərisini bəzən bir-iki gün, bəzənsə bir neçə ay ərzində hədəflərinə çatdırır.

Baxışları dəyişdirmək, çətinlik çəkdiyi məqamlarla bağlı fikir mübadiləsi aparmaq üçün tərəflərin tez-tez görüş-

sitəsi yox, bizi hədəflərimizə aparacaq əyləncəli yol ola bilər.

Münasibət mühəndisliyi isə tamam başqa bir aləmdir. Sevgilisi, həyat yoldaşı, həmkarları, hətta uşaqları ilə münasibətlərində problem yaşayanlar isə münasibət danışmanın yanına qaçırırlar. Münasibətlərimizin keyfiyyəti bəzən bütün həyatımızı təsir altına alır. Bunu normal səviyyədə təmin etmək üçün əvvəlcə insanın özü ilə münasibətini düzəltməsi lazımdır. Yəni özü ilə barışmaq, öz səhvlərini görmək, özünü anlamaq... Bu üç sınaqdan üzüağ çıxa bilənlər çevrəsi ilə də problemlər yaşamırlar. Və münasibət mühəndisləri günün hər saatinə hər intriqalı situasiyada insana məsləhət verə bilər. "Ərimlə dalaşdım, deyərsən ayrılma nöqtəsinə çatmışıq"dan tutmuş, "Müdür məni danladı, bu gedişlə işdən qovacaq" tələsinə qədər. Hər ana uyğun çıxış yolu var.

6 aylıq kurslar da var, daha uzun çəkənlər də

Keçək işin məsrəflərinə. Bütün dünyada qəbul olunmuş bir qayda var. Yaşam mühəndisində müraciət edənlər üçün ilk seans pulsuzdur. Bu ilk seansda tərəflər bir-birini yaxından tanıyırlar. Müştəri mühəndisindən həyatının bundan sonrakı hissəsində konkret nə etmək istədiyini başa salır. Karyera, sağlamlıq, maddi durum, münasibətlər, təhsil, hobbilər, sosial sahə, ruhsal həyat... Bundan sonra həyat mühəndisi müştərisi ilə birgə bir sxem hazırlayırlar və həmin yoldakı hədəflər müəyyənləşdirilir.

Müştəri 3 və ya 6 aylıq hədəflərlə bağlı müraciət edibsə, kurs 12 həftə davam edir. Hər həftə bir gün bir saatlıq seans üçün tərəflər bir araya gəlirlər. Maksimum bir saat davam edən seanslarda həftəlik strategiya müəyyənləşdirilir. Maraqlıdır ki, bu seansların üz-üzə həyata keçirilməsi vacib deyil. Dünyanın bir çox ölkələrində belə seanslar telefonla gerçəkləşdirilir. Hədəflərə çatmaq üçün kurs sonrası 6 ay müddətində isə həyat mühəndisini baş verənlərin kursunda saxlamalıdır. Uğur zolağından çıxmaması, əziyyətlərin boşa getməməsi üçün...

Qiymətə gəlincə, müştərinin kimliyindən, daha doğrusu hədəflərindən asılı olaraq, seansın məbləği dəyişir. Amerikada (ən çox bu ölkədə yayılıb) seans məbləği 50-250 dollar arasında dəyişir. Ən yüksək məbləğli seanslar iş həyatının üst pilləkənlərində olub da, çoxlu problemlər içində boğuşan insanlara aiddir. Türkiyədə isə qiymətlər nisbətən aşağıdır - 30-150 manat arası...

Sonda... Bilmirəm bu nümunə Azərbaycan kimi ölkələr üçün nə qədər keçərlidir, amma inkişaf etmiş dünya ölkələrində gündən-günə həyat mühəndisliyinin yardımına ehtiyac duyanlar tapılır. Bəzən insan bir "xilaskar" axtarır. Onu bütün dərd-qəmin, bəlanın əlindən alacaq, problemləri yoluna qoyacaq və ya ən azından onları azacıq da olsa xəffələyəcək bir adam. Bizdə hələ ki, bu məsləyin icraçıları yoxdur, amma psixoloqların da son bir neçə ildə həyatımıza sürətlə girdiyini nəzərə alsaq, "həyat mühəndisi"lərinin də tezliklə həyata gireceyi şübhəsizdir.

□ Sevinc TELMANQIZI

Psixoloqdan da, həkimdən də artıq bir peşə...

Həyatınızı onlara verin, inşa etsinlər - həyat mühəndisləri bizə yaşamağı öyrədir?

dəflərinə daha sürətli və təsirli çatmasına yardımçı olmaq məqsədilə göstərilən professional bir xidmətdir. Bu məslək yiyələri psixoloqların və psixiatrın mütəxəssislik sahəsinə daxil olan anormal davranışlarla, psixoloji xəstəliklər və problemlərlə maraqlanırlar. Çünki ancaq normal insanlar daha çox uğur qazanmaq arzusunda düşürlər. Yeni burda müalicə yox, inkişaf xətti özünü göstərir.

Yaxşı, bəs bir insan nə vaxt həyat mühəndisinə müraciət etmək istəyə bilər? Birincisi, hə-

isə düzgün qərarlar vermək üçün bir mütəxəssisə ehtiyac var. Çünki testdən keçirmə-yanıma üçün yetərli zamanımız yoxdur. Məhz bu zaman insanların sözügedən mütəxəssislərin qapılarını döyürlər.

50-ci illərdən bu yana - Amerikada mühəndislər insanların həyatını idarə edir

Həyat mühəndisi nədir? Birincisi, şəxsi hədəflərinə çatmaq üçün sizə bir yol xəritəsi təqdim edir. Öz sahəsində uğur qazanmış minlərlə

təqdim edir. Bu məslək yiyələri müraciət edənlərin "niyə" sualından heç xoşlanmazlar. Sadəcə, çıxış yolları tapıb, onu həyata keçirməyə fokuslanırlar. O ki qaldı bu sahənin get-gedə sürətlə dünyanı bürüməsinə, mütəxəssislər hesab edir ki, buna səbəb insanların artıq ata-anaları kimi səbirli olmaması, hədəfə çatmaq üçün vaxtla yarışmaq istəməməsidir.

İş həyatındakı ilk modern həyat mühəndisi 1950-60-cı illərdə ABŞ-da meydana çıxıb. Şirkət müdirləri öncə iş və şəxsi

məsinə ehtiyac duyulur. Bir çox danışmanlıq münasibəti dəyişən hədəf və arzulara uyğun olaraq illərcə davam edə bilər. Hazırda Amerika və Avropa başda olmaqla, 40 ölkədə 10 mindən artıq adam bu sahədə çalışır. Həyat mühəndislərinin bu qədər populyarlaşmasının səbəbi isə qısa müddətdə böyük nəticələr verməsidir.

Onlar psixoloqdan daha artıqdırlar

Bu sahə mütəxəssisləri 2 qrupa bölünür. Bunlardan biri karyera mühəndisi (iş dünyası, idman, sənət, siyasət sahəsində), digəri isə şəxsi həyat mühəndisidir (motivasiya, münasibətlər, ünsiyyət, gözünə baxmaq sahəsində). Karyera mühəndisinə, demək olar ki, bütün sahənin insanları müraciət edə bilər. Hətta orta məktəbi yenəcə bitirən gənc də. Çünki onun karyerasını hansı sahədə qurması üçün öncə təhsil alacağı sahəni seçməsi önəmlidir. Məsələn, bu gün bir çox insan sevmədiyini, bacarmadığını sahədə işləməyin ağrısını yaşayır. Amma karyera mühəndisinə müraciət edənlər üçün belə bir risk yoxdur.

Daha bir maraqlı məqam isə karyera mühəndisinin sizə işinizi sevdirməsidir. Səhər ayağınız sürünə-sürünə getdiyiniz iş yerinə daha həvəslə, həyat enerjisi ilə qaçmanızı təmin edir bu mühəndislər. Yeni iş yeri sadəcə pul qazanıb, gündəlik qayğılarınızı həll etmə və

MÜSAVAT

Son səhifə

N 271 (6884) 25 dekabr 2017

Saça baxıb depressiya səviyyəsini müəyyən edirlər

Alimlər stress hormonu, kortizolu (Kortikosteroid hormon) saç komponentləri üzərində araşdırma apararaq, stressin səviyyəsini ölçə bildiklərini açıqlayıblar. Rusiya Elmlər Akademiyasının Yüksək Sınır Fəallığı və Neyrofiziologiya institutundan Nataliya Qulyayeva rəhbərlik etdiyi qrupu ilə əvvəllər qan analizi ilə ölçülə bilən stress səviyyəsini müəyyən etmək üçün yeni bir üsul kəşf ediblər. Stressin formalaşması və bədən üzərindəki təsirlərini araşdıran alimlər, saç komponentlərindən stress hormonu olan kortizolu araşdıraraq, stress səviyyəsini müəyyən etməyə nail olublar.

Mövzu ilə bağlı məqalələri "Metabolic Brain Disease" jurnalında dərc etdirən alimlər, qadınların kişilərə nisbətən daha çox meylli olduğu stressin köklük daxil olmaqla, müxtəlif xəstəliklərə səbəb olduğunu və bunun stressi düzgün qarşısını ala bilinməməsindən qaynaqlandığını bildiriblər.

Saçların insanın həyatı boyunca bütün yaşadıkları barədə məlumat verməsi yanaşması ilə hərəkət edən alimlər, araşdırma zamanı 20 qadının stress səviyyəsini ölçüblər. Araşdırma nəticəsində depressiya problemi olan qadınlarda kortizol səviyyələrinin daha aşağı olduğu və bu nisbətən depressiya nisbəti ilə tərs mütənasib olaraq dəyişdiyi ortaya çıxıb. Araşdırma həmçinin depressiyadan əziyyət çəkən qadınlarda hipotalamus-hipofiz-adrenal sisteminin təzyiç altında olduğunu göstərib.

Simpsonları kürəyində "yaşadır"

52 yaşlı avstraliyalı Maykl Baxter "The Simpsons" xəstəsidir. Belə ki, bu adam sözügedən multfilmin 203 qəhrəmanının şəklini belinə tatuaj etdirib. Məlum tatu ilə "Ginnesin rekordlar kitabı"na girməyə hazırlaşan Maykl bildirib ki, artıq müraciəti qəbul edilib, amma dolurmalı olduğu bir neçə anket var.

Mayklın tatuaj həvəsi 10 il əvvəl başlanıb. Amma cizgi film qəhrəmanlarına olan həvəsi bir neçə il öncədən var. Tatuaj ustası Cad Mayklın belindəki şəkli bitirmək üçün 130 saatından keçib. Özünün dediyinə görə, Maykl ondan belə bir şey xahiş edəndə çaşıb: "Elə bildim, zərərət ələyir. Amma sonradan gördüm ki, fikirlərdə ciddi. Bir

neçə günlük iş oldu və uğurla yekunlaşdı". Müraciətini yekunlaşdır

bilse, Baxter "Ginnesin rekordlar kitabı"na girməyə haqq qazanacaq.

Kişi kök, qadın arıqdırsa... onlara endirim edilir

Çinin Çünçine şəhərində yerləşən bir restoran artıq çəkili müştərilərinə endirim kampaniyası təşkil edib. Məlumatla görə, kafedə kişilər üçün endirim proporsional olaraq onların çəkisinin çoxluğuna görə yüksəlir. Amma qadınlar üçün vəziyyət əksinədir. Belə ki, maksimal endirimdən yararlanmaq istəyən qadınların maksimum arıq olması tərcih edilir.

140 kiloqramdan kök kişilər ümumiyyətlə, kafedə pulsuz qidalanırlar. Eyni şey qadınlar üçün də keçərlidir. 34.5 kilodan kök olmayan qadınlar da pulsuz yemək şansından yararlanırlar.

Daha öncə Şanxayda yerləşən bir Çin restoranı da müştərilərinə analoji aksiya təşkil etmişdi. Amma həmin restoranda endirimin məbləği müştərilərin boy ölçülərindən asılı olub - kim nə qədər hündürdürsə, endirimdən bir o qədər yararlanırlar.

Xoruldamaqdan xilas olmağın yolu - mahnı oxumaq

Ingiltərənin Exeter Universitetinin alimləri xoruldayan insanların dərindən dərmən tapıb. Belə ki, xroniki xoruldama problemi olanlar hər gün mahnı oxumaqla bu beladan qurtula bilər. Bunu təsdiqləmək üçün alimlər 30 nəfərlik bir heyətə müntəzəm olaraq, gündə bir neçə saat mahnı oxutdurublar. Üç ayın axırında bu qrupun xoruldama probleminə irəliləmiş səs gimnastikası tətbiq etməyən 30 nəfərlik başqa bir heyətlə müqayisə edilib.

Araşdırmaya rəhbərlik edən burun-boğaz mütəxəssisi doktor Malcolm Hilton bildirib ki, səs gimnastikası edən xəstələrin qığırdaları güclənib, bunun da nəticəsində xoruldamanın şiddəti və sıklığı azalıb, yuxunun keyfiyyəti də artıb. Hilton "bu nəticə sübut edir ki, xorultunu əməliyyatsız da müalicə edə bilərik".

QOÇ - Hansısa məqsədlərini reallaşdırmağa tələsməyin. Çünki ixtiyarınızda olan bu təqvim aktiv deyil. Yaxşı olar ki, düşüncələrinizi ilahi qanunlar əsasında tənzimləyəsini.

Qoroskop
(25 dekabr) Sabuhi Rahimli

BÜĞA - İsgüzar sövdələşmələrə başlamağa dəyər. Amma bu planınızı nahardan sonraya saxlamayın. Əks təqdirdə razılığa gələ bilməyəcəksiniz. Ulduzlar pəhriz saxlamağı məsləhət görür.

ƏKİZLƏR - Ümumi mənzərə ürəyinizcə olacaq. Ələlxüsus da günün birinci yarısında iştirakçısı olduğunuz proseslərdən məmnun qalacaqsınız. Amma imkan varsa, uzaq yola çıxmaqdan vaz keçin.

XƏRÇƏNG - Özünü qapılmağa son qoyun. Çünki indi aktivlik məqamıdır. Göylərə, ulduzlara bel bağlamaqdansa reallığı nəzərə alıb konkret addımlar atın. Sadələşmənin yeri deyil.

ŞİR - Əgər vacib bir işiniz çıxmazsa, vaxtınızı daha çox oturaq şəraitdə, lap elə evdə keçirin. Çünki bu gün sizin üçün passiv gündür. Ulduzların düzümü yalnız saat 16-18 aralığını uğurlu sayır.

QIZ - Bu günün sizə mənfi təsir edəcəyi gözləniləndir. Odur ki, fəaliyyətdə və qarşılıqlı münasibətlərdə obyektivliyinizi qorumağa çalışın. Yaxşı olar ki, axşamı öz evinizdə keçirəsiniz.

TƏRƏZİ - Günün ilk yarısını daha çox istirahətə həsr edin. Həmin ərafədə evdə təmir-tikinti işləri ilə məşğul olmaq səmərəlidir. Sonrakı müddətdə iş planlarının icrasına başlamaq olar.

ƏQRƏB - Ümumi süstlüyünüzü nəzərə alıb daha çox istirahətə yer ayırın. Qəlbınıza yaxın insanlarla görüşməyiniz rahatlığınızı artıracaq. Maliyyə sahəsində də uğurlarınız mümkündür.

OXATAN - Əgər gün ərzində səhhətinizi nəzarətdə saxlaya bilsəniz, hansısa digər probleminiz üzə çıxmıyacaq. Saat 14-17 arası maraqlı və gələcəyinizdə rol oynaya bilən adamlarla rastlaşacaqsınız.

OĞLAQ - Yaxşı olar ki, bütün məsələlərdə daxili sabitliyinizi qoruyasınız. İnsanlarla münasibətdə neytral olmağa çalışın. Onsuz da ətrafınızdakılar bu gün sizi tam anlamayacaqlar.

SÜTÖKƏN - Qarşınızda sevinc dolu bir təqvim durur. Ulduzlar zamanın bütünlüklə xeyrinizə işləyəcəyindən xəbər verir. Bu səbəbdən də aktivliyinizi artırmalısınız. Maraqlı görüşlər də mümkündür.

BALIQLAR - Dünəndən Ay bürcünüzdə olduğu üçün davranış və ünsiyyətinizdə sabitliyi qoruyun. Hər hansı riskli addımlara da yol verməyin. Axşama doğru ürəyinizə yaxın adamlarla bir araya gəlin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Bu sabun çirki bir yerə yığacaq - maqnit kimi

İngilis alimləri iddia edirlər ki, onlar maqnit keyfiyyətlərinə malik sabun kəşf ediblər. Bristol Universitetinin tədqiqatçılarının sözlərinə görə, ənənəvi sabun çirki və kimyəvi maddələri əridə bilər, lakin onu ətraf mühitdən yox edə bilmir. Onların kəşf etdikləri sabun isə çirki bir yerə toplamağa imkan verəcək.

Alimlər fikirləşirlər ki, onların kəşf etdikləri nou-xau gələcəkdə çirkab suların və dəniz səthinin neft ləkələrinə təmizlənməsində də istifadə edilə bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN